

Laiškai

LIETUVIAMS

1967

GRUODIS / DECEMBER

GYVENIMUI TEKANT	* * *	442
TEBESTOVINT KRYŽKELEJE	K. Trimakas, S. J.	445
INTERVIU APIE PASAULIEČIŲ KONGRESĄ — Vysk. V.		
Brizgys, prel. J. Balkūnas, A. Sungailienė, A. Valiušis, Vyt. Vygantas		447
SPAUDOS APŽVALGA	* * *	454
LIETUVIŠKAS ŠEIMŲ STILIUS	St. Yla	457
EILĖRAŠČIAI	K. Gaidžiūnas	458
K. BRADŪNO "SONATOS IR FUGOS" (rec.)	J. Gliuda	460
KALEDŲ DIENA (eil.)	A. Gedeao	466
ŠV. PRANCIŠKAUS SALEZO MOKSLAS	A. Grauslys	468
IŠKARPOS IŠ ANAPUS	Paruošė M. Banėnas	473
ATSINAUJINANČIOJ BAŽNYČIOJ: Kardinolas pas raupsuo- tuosius	P. Pakalnis	475
Ekumeninės gairės: Bendras Šv. Raštas	Kun. P. Dilys	476
EKRANO MIRGESY: The Parable	M. Pakalniškytė	476
Filmus suglaustai vertinant	* * *	477
SKAITYTOJO ŽODIS		478
1967 METŲ TURINYS		480
ANKETA APIE BENDRAVIMĄ		483

Šis numeris iliustruojamas Vyt. Maželio nuotraukomis (441 — D. Shepharto skulptūra, Madona; 449, 461-464). Be to, J. Mieliulio tapyba "Atominės Kalėdos" (444) ir Alg. Kezių, S. J., fotografija (471).

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas reli-
ginės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.

Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J. Redakcinis kolektyvas: Jonas Borevičius, S. J., Gintarė Ivaškienė, Stasys Yla, Algimantas Kezys, S. J. (foto redaktorius), Vaclovas Kleiza, dr. Arūnas Liulevičius, Aušrelė Liulevičienė, Gintautas Sabataitis, S. J., Zita Sodeikienė (techninė redaktorė), Nijolė Užubalienė, Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius — Petras Kleinotas, S. J. Viršelis ir vinjetės — Algirdo Kurausko. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. U.S.A. Telefonai: RE 7-8400 ir RE 7-8401. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. Prenumerata metams — \$4.00. Atskiro numerio kaina — \$0.40.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 W. 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$4.00, single copy 40¢, Second-class postage paid at Chicago, Illinois, and at additional mailing office.

laiškai

LIETUVIAMS

Vol. XVIII. 1967. Nr. 11
GRUODIS / DECEMBER

*GIMĖS iš moters... Gimęs iš Dievo...
Jėzus yra visų vaikų pažadėjimų viršūnė...
Išskirtinai jam derama prasme
jis yra pažadėtasis vaikas
ir visos žmonijos giliausias troškimas.
Jis gimė pilnai iš malonės,
pilnai iš pažado —
“pradėtas iš Šventosios Dvasios”.
Jis buvo Dievo dovana žmonijai.
— Iš olandų Naujojo katekizmo.*

*Tikėdami, jog esame vis labiau
ta Dievo dovana apdovanojami,
su žurnalo bendradarbiais ir skaitytojais
dalinamės bendru Kalėdų švenčių džiaugsmu.
— Laiškų Lietuviams leidėjai.*

GYVENIMUI TEKANT

■ Atomas, jo grėsmė...

Šįmet gruodžio 2 d. sukanka 25 m., kaip žmogus, perskėlęs atomą, pirmą kartą savo kontrolėn pajungė mažame atome slypinčią milžinišką jėgą. Po žemėmis viename Čikagos stadijone prasidėjo atominės energijos era.

Už trijų metų Hirošimoje sprogo pirmoji atominė bomba, pagreitindama II pasaulinio karo pabaigą ir sukeldama tolimesnių atominių karų baime.

Po 25 m. JAV ir Sovietų Sąjungos pagamintų ginklų pajėgumas prilygsta 2 milijonams Hirošimaj sprogusių bombų (JAV turi 30,000 atominių sprogmenų, viso 25,000 megatonų pajėgumo, o Sovietų Sąjunga 15,000 su 12,000 megatonų). Naikinimo galia kone fantastiška: 10,000 megatonų pakaktų per du mėnesius sunaikinti 80% JAV gyventojų (Sovietų Sąjungoj — 75%) ir radioaktyvumu suparalyžuoti krašto gyvenimą daugelį metų.

Šiuo metu ne vien JAV ir Sovietų Sąjunga turi atominių bombų. Jų turi jau ir Anglija, Prancūzija ir Raudonoji Kinija. Be to, kitos septynios valstybės — Indija, Japonija, Kanada, Šveicarija, Vakarų Vokietija, Švedija ir Izraelis — yra pajėgios jų pagaminti kelių mėnesių laikotarpyje.

Pakol kas žmonės tik baiminasi, bet dar vis nesutaria nei tų atominių ginklų nebegaminti, nei kare jų nevertoti. Kuo toliau, tuo labiau didėja atominio žmonijos sunaikinimo grėsmė.

■ ...ir palaima

Atominė energija vis labiau panaudojama ir taikiems tikslams — medicinai, žemdirbystei, jėgainėms, transportui ir t.t. Ateity pramatoma ja kasti kanalus ir uostus, drėkinti dykumas, gaminti požemines na-

tūralias dujas, plačiai pavartoti susisieki-
mui — tiek tarp miestiniams automobiliams,
tiek tarpplanetinėms raketoms.

Kažkaip paradoksiškai skamba... Atominė energija žmogaus rankoje gali iš miestų paversti dykumas arba iš dykumų miestus. Tą paradoksišką mintį atvaizduoja ir šiame žurnalo numeryje (444 psl.) dedamas J. Mielio paveikslas "Atominės Kalėdos".

■ Kultūros Kongresas

Nežiūrint visos eilės nesklendimų, JAV ir Kanados Lietuvių Tretysis Kultūros Kongresas nusipelnė to vardo. Jame buvo ir kuo tikrai pasidžiaugti. Ypač pažymėtina, net Čikagos spaudos kritikų teigiamai įvertinta kompozitoriaus D. Lapinsko šiurpulinga moderni "Maro" opera. Išmąstytos išėivijos kultūrinės sėkmes ir nesėkmes skrodžiančios dr. J. Girniaus paskaitos pastabos; dailiuoju ir humoristiniu žodžiu gyvai nuotaikingas literatūros vakaras; faktiška išėivijos šimtmetį peržvelgusi dr. J. Jakšto paskaita.

Simpoziumuose gi vyravo temos ne tiek apie kultūros ar jos atskirų sričių turinį, kiek apie jų išlaikymą bei ryšį su visuomene; t. y., buvo kalbama daugiau apie *kaip*, negu apie *ką*. O tai buvo ženklas rūpesčio ir pastangų išlaikyti kultūrą vis ja mažiau besidominčioje visuomenėje. Dėl to nesulaikome Trečiojo Kultūros Kongreso nepavadinę kultūra ir jos vieta visuomenėje susirūpinusiųjų kongresu.

Iš tokio kongreso trykšte trykšta noras, kad sekantis tarpkongresinis laikotarpis vadinėtųsi ir būtų kultūra susirūpinusios visuomenės laikotarpiu. Visuomenės gal daugiau negu kultūrininkų įkvėpimui taikytini ir Kultūros Kongreso dvasiniam susitelkimui pasakyti žodžiai (žr. šio "L. L." nr. 445-446 psl.).

■ Netikras garsas

Smulkiai patikrinus, ar kas iš demonstruotojų prieš Vietnamo karą nesulaužė federalinių įstatymų, JAV Teisingumo Departamentas patyrė, kad labai didelė daugumata, kurie skelbėsi spalio mėnesio demonstracijose gražinę kariuomenės šaukimo korteles, iš tikro nėra jų gražinę: iš 900 su viršum kortelių, paliktų Teisingumo Departamente, apie pusė nieko bendro neturėjo su šaukimu kariuomenės; iš likusių 155 buvo jų šaukimų kortelių fotostatinės kopijos, 172 — verbavimo klasifikacijos pranešimai ir 185 — registracijos pažymėjimai. Daugumas buvo duplikatai (žr. *U. S. News and World Report*, lapkričio 17).

O garsas sukeltas nemažas, nors ir netikrais šautuvais.

■ Mokytojo reikšmė

"Mokytojo darbo reikšmė tautai yra nenusakoma ir, skaudžiausia, reikiamai neįvertinama", "Aidų" paskutiniame numeryje pirmuoju sakiniu teisingai pastebi Pranas Pauliukonis.

Mokytojų studijų savaitei atžymėti skirtas "Aidų" lapkričio numeris savo puslapiuose reikiamai iškelia lietuvių mokytojo reikšmę ir vaidmenį istorijos bėgyje ir dabartyje.

■ Kai kur vienintelis raktas

"Tai kad jūs neturite mišiolą savo kalba", teisingai amerikietis vyskupas savo nenorą leisti lietuvių įkurtoji, išlaikomoji ir lankomoji parapijoj laikyti Mišių lietuvių kalba.

"O kaip gi? Va, čia", padavė klebonas didelį sekmadieninį mišiolą raudonais viršeliais.

"Well, well... Gražesnis už Amerikoj išleista... Jei taip, tai leidžiu..."

Kai kuriose JAV lietuvių parapijose anas sekmadieninis mišiolas buvo vienintelis raktas, lietuvių kalbai atrakinęs bažnyčios duris...

"Ogi kad neturime lietuvių mišiolą kasdienai", atsakydavo nevienas klebonas, užklaustas, kodėl jo lietuvių parapijoj šokiadieniais nėra Mišių lietuvių kalba...

Ir vėl — netrukus baigiamas kalti raktas. Šį kartą kasdieninis...

Okupuotoj Lietuvoj lyg tai buvo planuojama išleisti mišiolą, lyg tai jo išleidimas atidėtas neribotam laikui, pritrūkus popiečiaus bešvenčiant komunistinės revoliucijos 50 m. sukaktį...

Taigi, kad girdim ir kad dar plačiau girdėsime lietuvių kalbą bažnyčiose — už tai tikinčiųjų padėka teisėtai priklauso mišiolus paruošusiems: už sekmadieninį — K. Raudeliūnui, S. J., (jis su vertėjo kun. P. Dambrausko pagalba paruošė ir JAV išleista apeiğyną); už kasdieninį — A. Tamošaičiui, S. J., ir Br. Krištanavičiui, S. J. Nenustabu, kad ir vyskupas Vincentas Brizgys jiems taria ačiū (žr. "L. L.", šio nr. 484 psl.).

■ Išleistas, bet negaunamas

Prieš kiek laiko okupuotoj Lietuvoj buvo išleistas apeiğynas, apie kurį, deja, tikintieji ten sužinojo tik iš užsienio lietuvių... Lietuvoj išleistas apeiğynas buvo parduotas užsienio lietuviams; tėvynėj tik pavėluotai buvo šiek tiek pabarstyta — laisvai nei dabar negaunama.

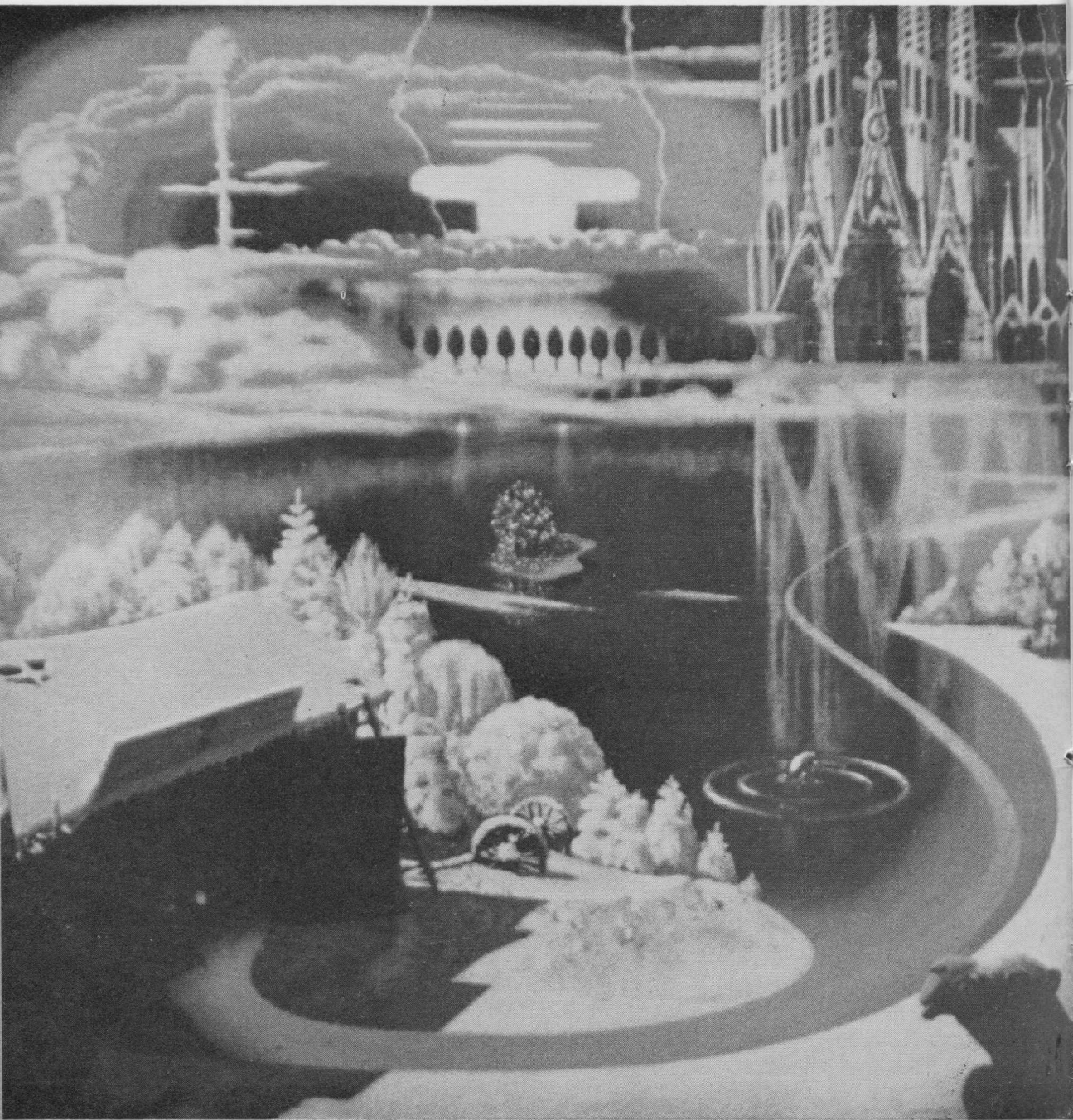
■ Priėmė ir atstatė

Neseniai katalikų spaudoje skelbta, kad ponija Ann Favret buvo paskirta pirmąja profesore katalikų kunigų seminarijoje... Deja, ji jau atstatyta iš pareiğų, nes klasėje nesutiko su tos vyskupijos vyskupo John J. Carberry pastoraciniu laišku, raginančiu baigti diskusijas apie kunigų celibatą (nevedimą).

■ Pavijo ir pralenkė

Kad taip "Draugas" ar "Laiškai Lietuviams" dabar būtų leidžiami okupuotoj Lietuvoj ir turėtų gausesnį tiražą už "Tiesą" ir "Pergalę"!

Bet taip yra, tik ne Lietuvoj, o komunistinėj Jugoslavijoje. Katalikų laikraštis "Glas Concila" savo 200,000 tiražu pralenkė 190,000 tiražo komunistų partijos laikraštį "Borba". "Glas Concila", įkurtas 1962 m., nagrinėja aktualius socialinius, kultūrinius bei religinius klausimus.

J. Mielulis, ATOMINĖS KALĖDOS.

Pasauliui, tautai ir mums patiems

tebestovint kryžkelėje

Mintys, pasakytos katalikų pamaldose JAV ir Kanados Lietuvių Trečiojo Kultūros Kongreso metu lapkričio 26 d. Čikagoje.

— KĘSTUTIS TRIMAKAS, S. J.

MES

ŠIANDIEN visa žmonija, mūsų tauta, pagaliau ir kiekvienas iš mūsų esame kryžkelėje. Pirmiausia, kryžkelėje esame mes patys. Kiekvieno iš mūsų šakojasi keliai: vienas veda į merdėjimą, kitas į gyvenimą. Dera kiekvienam žmogui turėti nerimo, kuris jį vestų į gyvenimo pažangą — kažko tai mūsų gelmėse nenutildomai judančio, jas jaudinančio, nuolat virpančio ir trokštančio, vis neleidžiančio nurimti. Bet gi bet koks nerimas negarantuoja gyvenimo nei jo pažangos. Iškrėpęs nerimas ves tik į iškrėpimus ir sužlugimą. Tad ne tik svarbu nerimti. Dar svarbiau yra nerimstant jausti, kuria kryptimi eiti, ką kurti, ką daryti — kas yra tikra ir kas tėra iliuzija...

Tai tikra, kas, teigus vieną, nepaneigia kito — kas kuo pilniausiu vaizdu aprėpta. Tikra yra šalia savęs matyti ir kitus; iliuzija yra tik save tepastebėti. Tikra yra už kūno pripažinti dvasios gelmę; iliuzija yra kūnu tepasitenkinti. Tikra — pripažinti giliausią Dievo tikrovę; iliuzija — daiktų paviršiumi slysti.

Iliuzija — "tik aš", ... "tik kūnas", ... "tik tai, ką matau"... Ji paneigia pilnesnę tikrovę: per ją žmogus iškrėpsta; net jei jis, neramumo vedinas, bando kurti, jo kūryba išsigimsta.

Tiesa apima ne "tik mane", bet ir kitus... Ne "tik kūną", bet ir dvasią... Ne "tik tai, ką aš matau", bet ir Tą, kurio nematau. Tik pilnai pripažinta tikrovė atveria galimybes mūsų gelmėse įdiegtam nerimui — gyventi, kurti, kultūrą išlaikyti ir ugdyti.

Mes stovime kryžkelėje: užslopinti tą kūrybinį nerimą, mus siaurinančiose iliuzijose pražūti ar, žvelgiant į pilnutinę tikrovę, pasukti gyvenimo, kūrybos ir kultūros kelio.

TAUTA

Kryžkelėj stovi visa mūsų tauta: būti ar nebūti... Būti gyva ateisiančių epochų tautose ar būti sunaikinta. Tokion kryžkelėn pastatė ją žiaurus likimas. Net tėvynėj ji lyg ne savo žemėj: nelaisva — nei galvoti, kas tikra; nei daryti, kas tinka. Ji verčiama galvoti ir gyventi iliuzijom: "tik kūnas", "tik kas matoma"... Argi stebėtina, kad bepasilieka "tik aš"... Ir čia ne vienas žmogus; čia visa tauta vedama priverstinai ir sistematingai į dvasinį merdėjimą. Tėvynėj likusieji stovi prieš

likiminį apsisprendimą — ar pasiduoti merdėjiman vedančiai sistemai, ar priešintis...

Mūsų tautos kita, mažesnė dalis išėivijoje taip pat stovi kryžkelėje — būti ar nebūti, išlikti ar pražūti, padėti tautai ar ją išduoti. Išėivijoje esantieji — kaip ir kitur: vienus slegia pragyvenimo rūpesčiai, kitus vilioja prabangos galimybės... Ne tai bloga, kad jiems rūpi duonos kėsnis, šilta gūžta ar platesni vandenys svetimųjų tarpe. Bloga, jeigu tuose rūpesčiuose tespindi "tik aš", "tik kūnas", "tik tai, ką matau". Ištikimybė tautai reikalauja daugiau: atsizvelgti ir į kitus — į išėivių bendruomenę, į visą tautą; rūpintis ne vien kūnu, bet ir dvasia bei jos kultūra; ne vien plokštuma slysti, bet prasmingai, Dievo ieškant, gyventi.

Likimas mus nubloškė į kitus kraštus, kur negalime ir neturime dėl tėvynės nurimti. Čia galime laisvi lietuvių tautos kultūrinį ir kūrybinį kraitį savo darbais papildyti. Čia turime, rodydami pavergtos Lietuvos padėtį, nuolat žadinti pasaulio sąžinę.

Lietuvių tauta stovi kryžkelėje — būti ar nebūti. Nuo mūsų pastangų priklausys, ar ji bus, ar nebus ateity.

ŽMONIJA

Pağaliau, kryžkelėje stovi visa žmonija. Pasaulis yra virtęs verdančiu katilu. Čia yra taika, čia nėra taikos. Čia yra Dievas, čia nėra Dievo. Čia mes broliai, čia mes priešai. Mes krikščionys, mes ateistai... Vieni įsikabinę laikomės senų tradicijų, kiti jas nuo savės plėšom, kaip nudėvėtą paltą... Čia mes kūnu sotūs, ir alkanų nematom. Čia mes laisvės sau šaukia, ir kitų laisvės šauksmo negirdim... Kiekvienas sau ir niekas už kitus? Žmonija Dievo vienybėje ar žvėrių absurdo teatre?... Darni visata ar chaosas,... Pasaulis stovi kryžkelėje...

Pasaulis verda kaip katilas, nes jame grumiasi iškrypusiom iliuzijom ir tikrovės žvilgsniais besikryžiuojančios jėgos. "Tik aš" savo kitiems primestom taisyklėm kaunasi su mano gėlmėse esančiu siekiu pripažinti kitus... Ir tos grumtynės nuaidi kiekvieniame iki pat visatos pakraščių...

"Tik aš" tegaliu sukurti chaosą. Iliuzija yra žaidimą iš naujo pagal savo sugalvotas taisykles pradėti, kai pasaulis jau yra seniai prasi-dėjęs... Iliuzija yra save visatos centru laikyti, kai nuo didybės apraibusioms akims teatrodė, kad visata aplink mus sukas... Iliuzija yra pasauly kitų ir Kito nematyti, kai patys ant savo kailio patiriam, kaip bloga, kai kiti mūsų nemato... Teliėka vienas kelias: kitus ir Kitą pripažinti... Pasaulio centras tėra Tas, kuris jo svorį gali panešti, nes jam tą svorį davė... Tas, kuriam nuo visatos dydžio ir pločio akys neraibsta, nes ją pats sukūrė. Ir kam reikia kitų žaidimų taisyklių, jei jos pasaulį paverčia žvėrių absurdo teatru?...

Žvilgsnis po žvilgsnio išvelgti tikrovę... Žingsnis po žingsnio eiti jos kryptin... Patiems pamatyti, kitiems parodyti... Gyventi ir kurti... Žmonijai išvengiant chaoso, kurti vienybę Dievuje... Tautai sprendžiant savo likimą, padėti išlikti... Patiems stovint tarp merdėjimo ir nerimtančios gyvybės, apsispręsti už gyvenimą... Toks mūsų pašaukimas, pasauliui, tautai ir mums patiems tebestovint kryžkelėje...

PAVYKO SUKURTI GYVENIMO VEIDRODĮ

Interviu su lietuvių delegacijos nariais iš Jungtinių Amerikos Valstybių ir Kanados, dalyvavusių Pasauliečių Apaštaltavimo Trečiajame Kongrese Romoje spalio 11-18 dienomis.

KLAUSIMAS: Kokį susidarėte bendrą išpūdį apie Pasauliečių Apaštaltavimo Kongresą?

VYSKUPAS BRIZGYS: Iki šiol, kur būdavo kalbama apie pasaulietį Bažnyčioje, daugiau kalbėdavo kunigai, o pasauliečiai tik klausydavosi. Siame kongrese apie pasaulietį Bažnyčioje kalbėjo tik pasauliečiai. Vyskupų ir kunigų kiek daugiau buvo kongreso atidarymo ir uždarymo sesijose, nes abejose dalyvavo daug Vyskupų sinodo dalyvių, tačiau jie buvo tik garbės svečiai, ne kalbėtojai.

Kongresas buvo vertingas ir išpūdingas dalyvių skaičiumi: apie 2500 iš 116 tautų, visi iš intelektualų ar nors pasimokiusių tarpo.

Sio interviu dalyviai:

Vyskupas Vincentas Brizgys — Kauno arkivyskupijos pagalbinis vyskupas, Romos pavedimu besirūpinąs lietuvių katalikų išeivių religiniais reikalais pasaulyje už Europos ribų.

Prelatas Jonas Balkūnas — Maspeth, N. Y., (JAV) lietuvių parapijos klebonas, Lietuvių Katalikų Moterų Tarptautinės Unijos dvasios vadas, vienas pirmininkaujančių JAV Lietuvių Kunigų Vienybės rytiniam rajonui.

Aldona Sungailienė — Kanados Lietuvių Katalikų Moterų Draugijos centro valdybos narė (dabar — „Moters“ žurnalo reikalams) ir buvusi jos pirmininkė.

Adomas Viliušis — vadovavęs Čikagos ateitininkų studentų ir sendraugių vienetams bei Moksleivių Ateitininkų Sąjungai, dabar dirba Denver Čikagos Tarptautinio Transporto bendrovėje.

Vytautas Vygantas — ilgai vadovavęs tarptautinei katalikų studentų ir intelektualų organizacijų federacijai „Pax Romana“, šiuo metu eina svarbias pareigas „American Airlines“ lėktuvų bendrovėje.

VYTAUTAS VYGANTAS: Bendras išpūdis — įvairalytis. Kongresas gan tiksliai atspindėjo šiuo metu dominuojančias idėjas, sąjūdžius, rūpesčius tikinčiųjų bendruomenėje. Turėdamas mintytį tą įvairumą, tegaliu kongresą vertinti gerai pavykusiu; atseit, ir labai kritiškai nusiteikęs turėtų jį teigiamai vertinti, nes pavyko sukurti gyvenimo veidrodį su tikru koloritu ir kartu mesti užuominas ateičiai. Ko gi daugiau iš tokio sąlėkio būtų galima tikėtis? Jau vien iš to, kad buvo oficialios 4 kalbos (anglų, prancūzų, ispanų ir vokiečių), galima susidaryti vaizdą, kaip sunku tokį kongresą ruošti ir jį pravesti.

ADOMAS VILIUŠIS: Pasauliečių Apaštaltavimo Kongresas apėmė visus kontinentus,

103 tautas ir 80 tarptautinių katalikų organizacijų. Didžiulė *Domus Pacis* salė buvo pilna atstovų ir stebėtojų. Sekmadienį, po Šventojo Tėvo Pauliaus VI Mišių, šv. Petro aikštėje tikrai buvo įdomu stebėti kongreso dalyvius. Lietuvės savo tautiniais rūbais patraukė daugelio atstovų dėmesį ir fotografų kameras. Teko aiškinti, kad esame pavergtos Lietuvos iš laisvojo pasaulio kraštų atstovai.

Kongresas savo organizacija ir programa paliko įspūdį. Kongrese buvo keturios oficialios kalbos: anglų, prancūzų, vokiečių ir ispanų; vyravo pirmosios dvi. Reikia stebėtis, kad tos pačios giesmės buvo giedamos net keturiomis kalbomis, o lotyniškas maldas daugumas dalyvių kalbėjo iš atminties ir kiekvienos tautos atstovai savo kalba skaitė maldas.

KLAUSIMAS: Kokį įspūdį paliko Jums, kaip kunigui, pasauliečiai šiame kongrese?

PRELATAS BALKŪNAS: Šis kongresas — tai buvo pasauliečių pasisakymas apie jų teises ir pareigas Bažnyčioje, apie tų teisių ir pareigų praplėtimą bei jų išryškiniimą. Visur galima jausti vieną siūlą, kuris eina per visas rezolucijas: tai pasauliečio noras, pasauliečio dalis, pasauliečio įnašas į Bažnyčios gyvenimą.

KLAUSIMAS: Kaip Jums atrodo, ar tas pasauliečių balsas bus išklaustas ateityje ir kiek bus į jį atsižvelgiama?

PRELATAS BALKŪNAS: Visas gyvenimas eina ta linkme, kad pasauliečiai ima didelę dalį Bažnyčios veikloje.

KLAUSIMAS: Koks, Jūsų nuomone, yra reikšmingiausias šio kongreso atliktas darbas?

VYSKUPAS BRIZGYS: Spontaniškas pasauliečių pasisakymas įvairiais šių dienų gyvenimo klausimais. Iš tų pasisakymų galima jausti pasauliečių rūpesčius, jų mentalitetą ir ateityje iš to orientuotis, ko mūsų laiko pasaulietis yra reikalingas.

VYTAUTAS VYGANTAS: Nežinau, ar galėčiau tiesiogiai į tai atsakyti, nes nemanau, kad visi pasireiškimai buvo vienos dimen-

sijos — todėl ir sunkiai palyginami. Simboline prasme man giliausią įspūdį paliko tai, kad sekmadienį per Šv. Tėvo ir 24 kardinolų bei vyskupų (jų senato dalyvių) koncertuotas šv. Mišias pats Paulius VI, dalyvaujantis komunią 100 parinktų kongreso dalyvių, pirmiausia davė pirmajam katalikui astronautui McDevitt. Ši religijos ir mokslo harmonijos išraiška buvo didinga savo paprastumu.

KLAUSIMAS: Ar šiame kongrese vyko dialogas-pokalbis tarp pasauliečių ir kunigų?

PRELATAS BALKŪNAS: Pasauliečių Apštalavimo Kongrese kiekviena tautybė turėjo teisę turėti 30 atstovų. Buvo pabrėžta, kad jų tarpan negalima įsileisti daugiau kaip 2-3 dvasiškius. Taigi, tik toks nuošimtis dvasiškių buvo visame kongrese. Buvo kongrese vyskupų, kunigų, vienuolių ir seselių, bet iš 3000 delegatų didžiausią daugumą sudarė pasauliečiai. Ypač buvo galima pastebėti didelę dalį iš įvairių rasių.

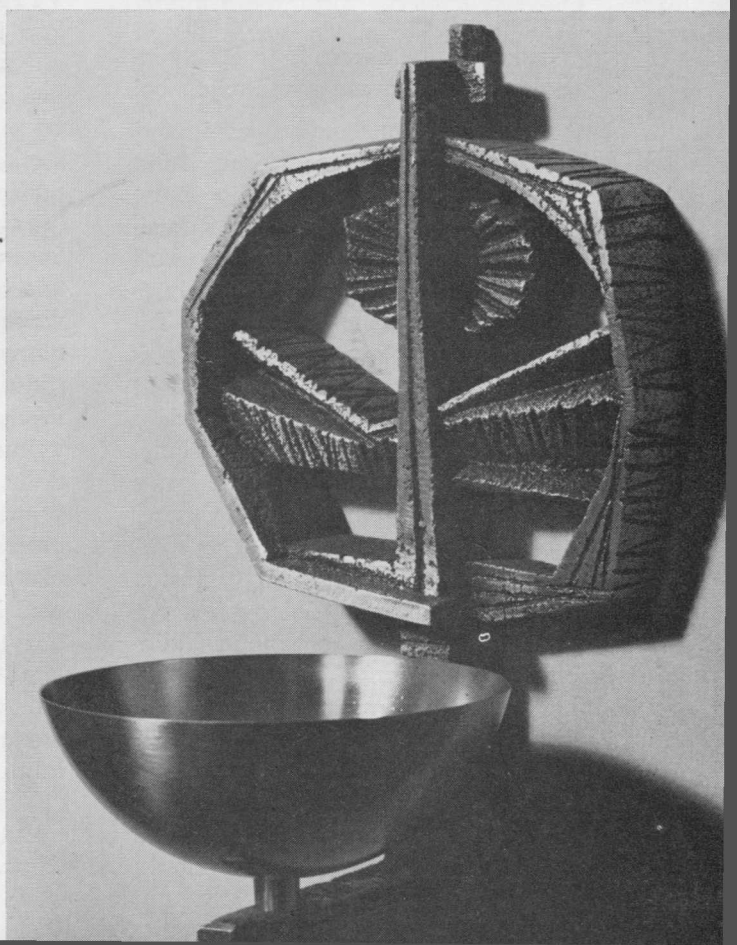
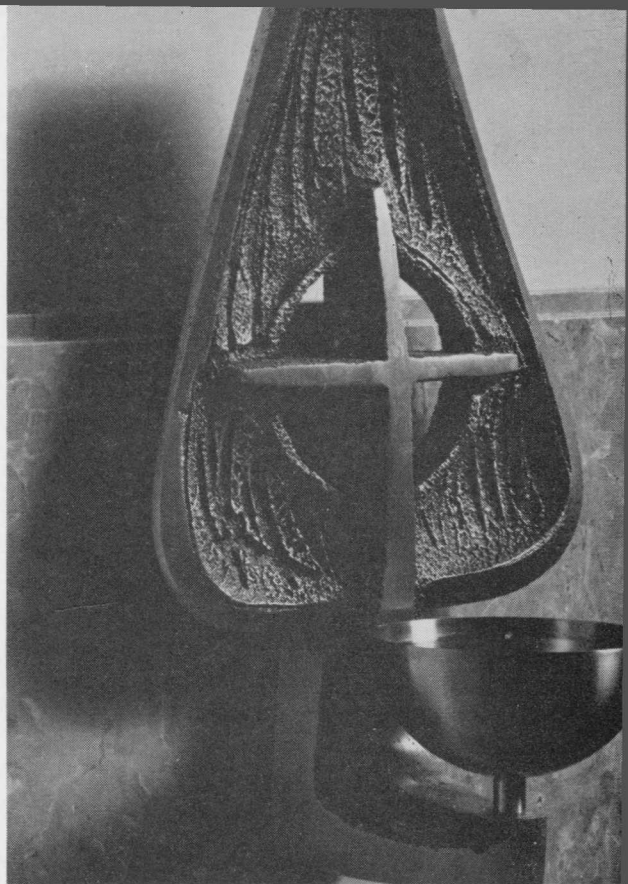
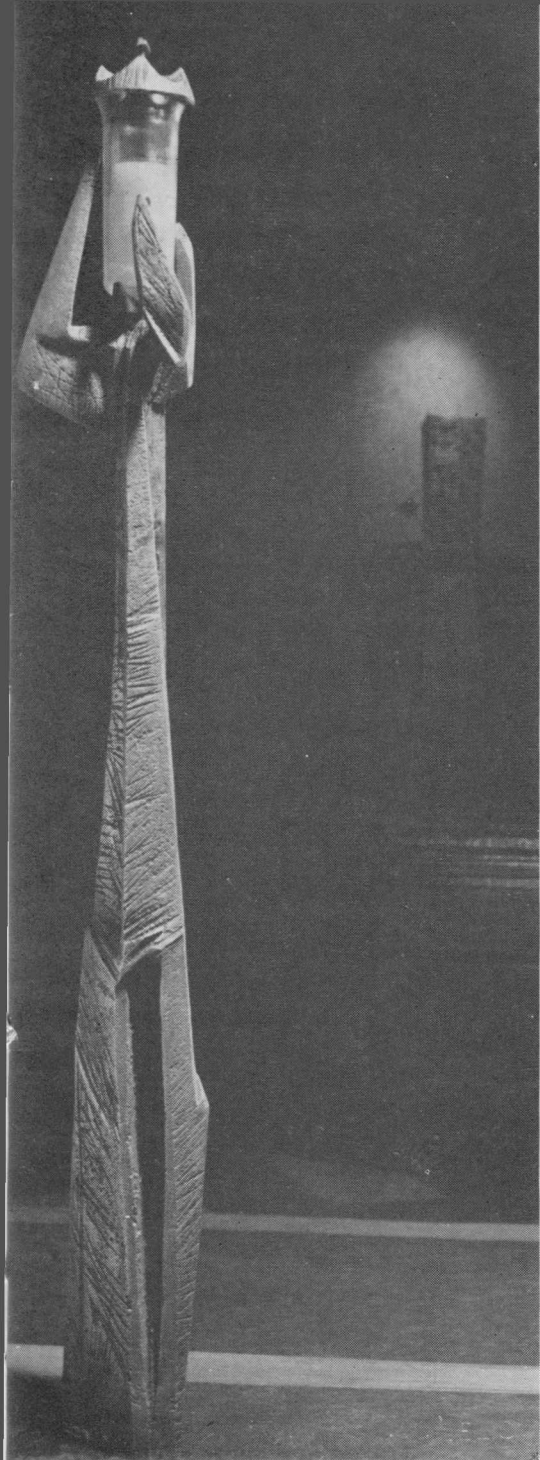
Pasauliečių įnašas į abudu kongresu buvo tuo svarus, kad tuo pat metu vyko du suvažiavimai, pasauliečių kongresas ir vyskupų sinodas. Pasauliečių kongrese dalyvavo vyskupų iš sinodo, o sinode — pasauliečių iš kongreso.

ADOMAS VILIUŠIS: Šis kongresas buvo pasauliečių. Tarp paskaitininkų, simpoziumų dalyvių ir darbo posėdžiuose buvo kunigų. Kongreso rengėjai buvo apriboję kunigų skaičių delegacijose; jų galėjo būti tik šeštadalis. Tiek paruošiamuose kongreso darbuose, tiek pačiame kongrese buvo atvirai išsikalbama iškeltais klausimais ir bendradarbiavimas vyko tarp pasauliečių ir kunigų. Pasitikėjimas pasauliečiais buvo pabrėžiamas iš hierarchijos pusės.

KLAUSIMAS: Ziūrint į visuotinę Bažnyčios ir pasaulio padėtį, ar šis kongresas atliko savo uždavinius, t. y. ar svarstė ir nutarė tai, ką jis turėjo svarstyti ir nutarti?

VYSKUPAS BRIZGYS: Masiniai kongresai visada yra tokie įvykiai, kuriuose konkretūs klausimai nėra diskutuojami, o priimami kokie nors iš anksto suformuluoti nutarimai. Ar taip tikslu, ar ne — nuo sprendimo šia

Vyt. Maželio nuotraukos: V. K. Jonynas, lempa (Šv. Brandens bažnyčios žemutiniame aukšte, Bronx, N. Y.); indas šv. vandeniui (Isikūnijimo bažnyčioje, Wethersfield, Conn.); V. K. Jonynas, indas šv. vandeniui (Šv. Brandens bažnyčioj, Bronx, N. Y.).

proga susilaikykime. Ir šiame kongrese keli asmens skaitė gerai paruoštus pranešimus ar paskaitas, bet jos nebuvo diskutuojamos kongrese. Atskirose sekcijose buvo pasikalbėta ir tų pranešimų mintimis ir nepramatytais, neparuoštais klausimais. Tokie klausimai negalėjo būti ir nebuvo pagrindiniai išsvarstyti, išspręsti. Tokių minčių daug buvo sutrauktų į kongreso priimtas rezoliucijas, kurios tačiau reikalingos konkretesnio suformulavimo ir būdų jas įgyvendinti. O tai jau ne kelių dienų kongreso rėmuose.

Kongresas nepaliko net jokio organo toms rezoliucijoms įgyvendinti. Toks organas yra atsiradęs dar prieš kongresą. Popiežius Paulius VI 1967 m. sausio 6 dieną įsteigė pasauliečių reikalams nuolatinę Tarybą, kurios pirmininkas yra Kanados Kvebeko arkivyskupas kardinolas Maurice Roy. Šiuo metu Taryba dar neskaitlinga, bet ji yra ir bus plečiama, kad vienokiu ar kitokiu būdu ji apimtų visą pasaulį. Jos paskirtis yra pasauliečius žadinti, organizuoti ir vadovauti jų apaštališkai veiklai. Ši Taryba pasiims savo dėmesin ir Pasauliečių Apaštaltavimo Kongreso rezoliucijas bei kitas pareikštas mintis.

VYTAUTAS VYGANTAS: Nutarimų būta įvairių. Kai šis kongresas prasidėjo, buvo baimės, kad nebus progos visiems klausimams duoti eigą. Todėl buvo nutarta, kad bus svarstomi tie klausimai, kurių svarstymą parems bent 5 kraštų delegacijos. Tačiau ir to nebūtų užtekę; rezoliucijų komisija rado saliamonišką išeitį, parengdama 8 bendrines rezoliucijas, kurios atspindėjo bendras kongreso nuotaikas ir rūpesčius. Rasinės neapykantos problematika, kurią itin intensyviai kėlė amerikiečiai dalyviai, buvo paliesta vienoj rezoliucijoj; kita skirta įvairaus pobūdžio priespaudai (akstinas bene bus kilęs iš lietuvių delegacijos pastangų pravesti specialią rezoliuciją Tyliosios Bažnyčios klausimu). Taikos ir pasaulinės bendruomenės klausimu pravesta ilgesnė rezoliucija; nemažiau dėmesio skirta tautų pertekliaus-nepriteklius problemai (rezoliucijoj trumpai paliestas ir gimdymų kontrolės klausimas, kurį dienraštinė spauda, ypač JAV-ėse, išpūtė iš proporcijų

ir labai tendencingai pristatė). Moterų, spaudos bei luošųjų klausimais pravestos specialios rezoliucijos, gi paskutinioji skirta organizaciniam reikalams su ypatingu dėmesiu kongreso darbų įgyvendinimui.

Pats skaitytojas gali spręsti, ar tokiu būdu buvo paliesti pagrindiniai šių dienų klausimai. Aš esu nuomonės, kad jie panoramiškai atspindi mūsų dienų gyvenimą, nors man regis, kad per mažai dėmesio buvo skirta jaunimo rūpesčiams.

KLAUSIMAS: Kokios įtakos Bažnyčioje galima tikėtis iš šio ir jį seksiančių pasauliečių kongresų?

VYSKUPAS BRIZGYS: Kongreso dalyvių skaičius, dėmesys, visa nuotaika yra geras pranašas, kad katalikas pasaulietis nori ir suprasti, ir užimti jam priderančią vietą Bažnyčioje. Katalikų Bažnyčioje prasideda pasauliečio susipratimas, kokia didinga misija priklauso jam žmonijos gyvenime ir jos išganyme.

VYTAUTAS VYGANTAS: Drįsčiau tvirtinti, kad buvo galima pastebėti keletą paralelinių niuansų su Vatikanu II suvažiavimu. Kai Bažnyčios tėvai prieš 5 metus suvažiavo pirmajai sesijai, jie nuo pat pradžios išreiškė norą ir nusiteikimą šį suvažiavimą padaryti savo darbo ir kūrybos išraiška (pirmojo posėdžio metu Koelno ir, berods, Lyono kardinolai davė toną, reikalaudami teisės suvažiavime taip tvarkytis, kaip suvažiavimas pageidauja, o ne kaip parengiamoji komisija numatė). Ir pasauliečiai rodė panašių ženklų, kad ir menkesnėje formoje. Delegacijų pirmininkų asamblėja, vykusi kongreso rėmuose kaip integrali jo dalis, buvo tas kompromisinis sprendimas, prie kurio prieita dar prieš paties kongreso pradžią. Tie pirmininkų posėdžiai buvo paremti *demokratinio* principu, kai tuo tarpu viso kongreso vadovybė iš anksto buvo sudaryta *skirimo* principu. Norėta tuo paryškinti pasauliečių sugebėjimą savarankiškai tvarkytis. Spėju, kad šis klausimas dar ilgesnį laiką liks aktuali, kartais taps net labai intensyviu. Kita šios problemos išraiška buvo svarstymai, kaip kongreso vardu atsakyti į vyskupų senato sveikinimo žodžius.

Prisibijau, kad kiek per daug buvo svarstyti grynai struktūriniai klausimai; man gi atrodo, kad substancija iššaukia savo formą ir struktūrą. O ta prasme nedirščiau tvirtinti, kad pasauliečių mintys kūrybiškai buvo labai naujos. Gal būtų tiksliau tvirtinti, kad pasauliečių dinamika turėjo progos konsoliduotis, ir tas buvo gerai išnaudota. Pajutome vieni kitus, ir priėjome išvadą, kad, nors kalba, kilmė, rasė, kultūra ir daugelis kitų aspektų mus skiria, problematika panaši, gal net ta pati. O tai suteikia stiprumo ir tolimesnio ryžto. Ir šia prasme pajusime tikrąją kongreso vertę ir įtaką lokalinėse vietovėse, diecezijose ir parapijose bei katalikiškose organizacijose. Dėl specifinių uždavinių krypties tegalėčiau tai pasakyti, kad tai pirmoje eilėje priklausys nuo vietinių rūpesčių. Sunku man šiuo metu ryškiau suvokti, kaip iševijos lietuvių gyvenime, pavyzdžiui, perteklius ir neperteklius rūpesčiai atras atgarsį (išskyrus siuntinius Lietuvon), nors šiame pasauliečių kongrese tai buvo vienas iš pačių svarbiųjų klausimų.

Kongreso įtakos tikiuosi ir Šv. Tėvo parskirtoje Pasauliečių Taryboje. Šis 12 individualių narių ir 12 patarėjų junginys yra povatikaninio laikotarpio išdava, vykdant pasauliečius liečiančius Bažnyčios suvažiavimo sprendimus. Daugelis Tarybos narių dalyvavo kongrese, juto jo pulsą, gi pirminkų posėdžiuose buvo praversti nutarimai, bandą įpareigoti Pasauliečių Tarybą vykdyti kongrese nutarimus ir darbus (faktiškai, organizaciškai toks įpareigojimas netikslus, nes Taryba nepriklausoma nuo Kongreso, bet moralinis šių nutarimų momentas labai svarus).

KLAUSIMAS: Kokias nuotaikas ir kokias idėjas sukėlė Kongrese susitikimas su atstovais iš įvairiausių ir skirtingiausių kraštų?

ADOMAS VILIUŠIS: Amžiumi vyravo vyresnės kartos žmonės. Jaunimas sudarė mažesnę kongreso dalyvių dalį, bet jis aktyviai reikšėsi įvairiuose kongreso darbuose. Reikia stebėtis, kad informacija, paskaitos buvo laiku pateikiamos kongreso dalyviams ir spaudai įvairiomis kalbomis. Savo temomis kongresas turėjo labai plačią ap-

imtį. Vatikano suvažiavimo pasisakymai buvo pasauliečių pasisakymais patvirtinti ir jų svarbumas pabrėžtas. Tačiau reikia pripažinti, kad šis kongresas mažiau kreipė dėmesio į religinės srities klausimus, o daugiau apsistojo prie veiklos, pasauliečių dialogo su pasauliu.

KLAUSIMAS: Ar kongrese kaip nors buvo iškelta religinė priespauda Lietuvoje ir kituose kraštuose už Geležinės Uždangos?

ADOMAS VILIUŠIS: Kaip tautinė grupė lietuviai stengėsi iškelti pavergtos Lietuvos religinę priespaudą. Mūsų rezoliucijai buvo gautas pritarimas iš kitų tautinių grupių. Visų rezoliucijų priėmimas užtruko dėl eilės priežasčių, o mūsų prašymas buvo įtrauktas į bendrąją rezoliuciją, pasisakančią prieš priespaudą (II rezoliucija).

ADOMAS VILIUŠIS: Pasauliečių apaštalavimas nėra naujas dalykas. Pirmasis šios veiklos reikalą kėlė popiežius Leonas XIII. Katalikų akcija dėl savo politinio pobūdžio vėliau buvo labai vykusi pakeista į katalikiškąją akciją. Šis kongresas rodo ženklą, kad mes žengiame į trečiąjį laikotarpį, kad mes pasauliečiai esame kviečiami pradėti pokalbį su savo artimu, kuris yra kito tikėjimo ir visai netikis į Dievą. Savo apimtimi tai yra naujas uždavinys mums pasauliečiams, mūsų katalikiškoms organizacijoms. Trečiasis pasauliečių apaštalavimo kongresas nusagstė tik pirmąsias gaires.

KLAUSIMAS: Kaip apibūdinti moterų dalyvavimą šiame kongrese?

ANGELIKA SUNGAILIENĖ: Tikslų duomenų neturėdama galiu tik spėti, kad gal trečdalis dalyvių buvo moterys. Prieš pat Pasauliečių Apaštalavimo Kongresą Romoje buvo tik ką pasibaigęs katalikų moterų organizacijų atstovių (WUCW) kongresas, todėl jame matėsi daug pažįstamų veidų.

Jos dirbo taip stipriai ir aktyviai, kad be jų dalyvavimo ši kongresą būtų sunku beįsivaizduoti. Spalio 16 d. kongresui pirminkavo moteris — J. D. Shields (J.A.V.); diskusinių seminarų koordinatorė — M. Vendrik (Oland.); simpoziumų dalyvė Lady B. Ward Jackson, dr. K. Bliss (Angli-

ja); moterys dalyvavo visose diskusijose be temų skirtumo; dalyvavo skaitymuose iš šv. Rašto net ir šv. Petro Bazilikoje (vieną dieną skaitė Alina Grinienė lietuviškai). Sunku rasti sritį, kurioje jos nebūtų dalyvavusios lygiagrečiai su pasauliečiais vyrais. Gana gausiai buvo atstovaujami Azijos ir Afrikos kraštai. Juose moters būklė yra daug primityvesnėje padėtyje, negu Vakarų kraštuose; todėl jų pasisakymai buvo ypatingai ryškūs ir griežti. Lietuvių delegacijoje iš 8 pasauliečių pusę sudarė moterys.

KLAUSIMAS: *Kas buvo nutarta apie moterų vaidmenį Bažnyčioje? Kaip tuos nutarimus vertintumėte?*

ANGELIKA SUNGAILIENĖ: Sunku pridėti pirštą, kada ir kas išimtinai naujo būtų buvę pasakyta. Jau II Vatikano susirinkimas pastatė moterį tiek Bažnyčios, tiek bendrame gyvenime visai kitoje šviesoje ir, atrodo, tam laikas buvo labai pribrendęs. Iš paskaitų ir diskusijų ryškėjo sekančios mintys: turint prieš akis nepaprastą žmonijos vėžimąsi visomis kryptimis, vargu ar beliko tokia gyvenimo sritis, kuri jos tiesioginiai ar netiesioginiai nepaliestų, įskaitant ir Bažnyčią. Šių dienų moteriai, kaip naujos žmonijos formuotojai, tenka didelės pareigos ir atsakomybė. Ar ji tiems uždaviniams pasiruošusi, ar ne — šitai turėtų būti pats svarbiausias moters rūpestis, jei ji nenori būti palikta pakeleje, kaip bereikšmė stebėtoja. Moterims, nemažiau kaip vyrams, rūpėjo įvairūs socialinio, šeimos gyvenimo ir apaštalavimo aspektai, ir jie visi buvo nuodugnai diskutuojami. Ar šitos diskusijos turės įtakos Bažnyčios nusistatymui ir sprendimams — yra ne taip svarbu. Svarbu, kad Bažnyčia žino, kokius reikalavimus stato moteriai gyvenimas ir laikas, o atsakymą tikrai suras.

KLAUSIMAS: *Ar negalėtumėt ką nors specialaus pasakyti lietuvėms moterims išėjimoje ryšium su šiuo kongresu?*

ANGELIKA SUNGAILIENĖ: Viena mintis yra aiški: visos lietuvių katalikių moterų organizacijos laisvajame pasaulyje turėtų suburti, sucentralizuoti savo veikimą. Jos

išvystytų didelę ir kultūringą jėgą. (Man atrodo, kad tam trūksta tiktai noro.) Paskių būrelių ir klubų veikimas yra geras kasdien, savo tarpe, tačiau jo dabartinių įvykių šviesoje jau nebeužtenka. Jeigu jau kalbam apie vieningos dvasios ir krikščioniško dialogo skleidimą pasaulyje, tai turėtumėm pajėgti pradėti nuo savęs. Mūsų žvilgsnis turėtų būti nukreiptas į tarptautinius moterų sąjūdžius, jei norim praplėsti troškių siaurų ratelių sienas ir neleisti užmiršti pasauliui apie Lietuvos okupaciją ir tikėjimo persekiojimą. Turim daug medžiagos ir geras sąlygas, tik nemokam jų naudoti.

KLAUSIMAS: *Šio kongreso idėjų ir nutarimų šviesoje, ką labiausiai rekomenduotumėte pasauliečių lietuvių veiklai išėjimoje?*

VYSKUPAS BRIZGYS: Šiek tiek pakeitus žodžius, o gal dalinai ir mintį Amerikos Romos Katalikų Federacijos Tarybos priimtos rezoliucijos apie lietuvių pastoracinį centrą, mums reikia susikurti dinamišką lietuvių pasauliečių apaštalavimo centrą, kuris imtųsi visus lietuvius surasti, savo tarpe susikonsoliduoti, susikurti konkrečią gyvenimišką programą ir imtųsi ją vykdyti. Tuo būdu savaime išsirištų daug klausimų, kuriems dabar nerandame atsakymo. Tikėkimės, kad tokį organą susikursime.

VYTAUTAS VYGANTAS: Kongreso metu, dalinantis išpūdžiais, kartą užsiminiau, jog mūsų išėjimo daugumai šis suvažiavimas atrodytų per daug kairus. Tuometinio momento nuotaikų iššaukta išvada ir šiandien tiksli. Esame linkę į išlaikymo nuotaikas, kurios dažniausiai suprantamos konservavimo, o ne kūrybiško tęstinumo prasme. Bendruomenė, kuri tokiomis nuotaikomis gyvena, sunkiai bepajėgia priimti naujus vėjus, naujas kryptis, gi į šį pasauliečių kongresą rinkosi daugumas tų, kurie kaip tik siekė save pasaulyje atnaujinti ir jį krikščioniška prasme keisti.

Be abejonės, daug kam kris į akis, kad nebuvo rezoliucijos prieš komunizmą. Prisibijau, kad ilgai jos tektų laukti... Gi tuo pačiu metu pravestose rezoliucijose yra tiek daug principiško pasisakymo komunizmą iššaukiančių motyvų ir priežasčių klausimais. Gal mums toks priėjimas nemalonus,

ne prie širdies, bet bent man jis esmingesnis negu paprasta antikomunistinė deklaracija.

Idomu, kad liturginiais klausimais rezoliucijų nebūta — jų jau nebereikia, nes tai pasidarė katalikų religinio gyvenimo realybė. Tik pas mus ji dar tiek šlubuoja, taip sunkiai veržiasi į mūsų gyvenimą, į mūsų pamaldas, į mūsų bažnyčias. Turime labai paskubėti, kad pasivytumėme tipingą katalikų gyvenimą kituose kraštuose.

Bendrai, visa *bendruomeninio* gyvenimo plotmė mumyse dar nėra radusi to atgarsio, kurio reikia, idant Vatikano II nuotaikos ir mokymai taptų krikščioniška realybė lietuvių išeivijoje. Jei šio pasauliečių kongreso mintys mus ta kryptim paveiks, bus daug atsiekta. Manau, kad gan greitai laiku pasirodys kongreso darbų apžvalga; ją reikėtų panagrinėti. Jau ir dabar spaudoje (ypač "Drauge") buvo nemažai geros medžiagos apie kongreso idėjas — joms skirtinas rimtas dėmesys.

Liko dar vienas išpūdis, keliąs nerimą. Kai bandžiau lyginti lietuvių pasauliečių veiklos ir kūrybos apraiškas su kitų tautybių tikinčiaisiais, priėjau išvadą, kad praityje (ypač paskutiniame Nepriklausomos Lietuvos gyvavimo dešimtmetyje) buvome toli į priekį pasinešę, daug ko atsiekę, tačiau tie "banko indėliai" labai greitai mums iš rankų slysta. Po II Vatikano suvažiavimo jie kaip ir išsekę ir mums gresia labai rimtas pavojus atsidurti bene pačiam gaile, nes — kaip minėjau — konservavimu nesukursime naujų idėjų ir darbų. O be jų nėra ir prasmingos ateities, kurios mes visi juk taip trokštame.

KLAUSIMAS: Ar turite kitų pastabų?

VYSKUPAS BRIZGYS: Galima pasakyti daug ką. Nors kelis išpūdžius trumpai. a) Savo skaičiumi, kompetentingumu, reikimusi mūsų delegacija buvo ir gera ir graži. O mūsų keturios ponios tautiniuose rūbuose buvo visų fotografų ir televizijos dėmesio centru. Gaila, kad dėl lėšų stokos teko ieškoti savanorių atstovų. Ir apmokėtieji nebūtų buvę geresni, bet būtų galėję daugiau kongresui atsidėti.

b) Labai ryškus buvo kongreso dalyvių nusiteikimas prieš pasireiškiančias katalikų tarpe ekstravagancijas. Šios rūšies epizodų būtų galima pavardinti visą eilę. Paminėsiu tik tai, kad kongreso pradžioje pirmas ir gausus plojimas buvo dr. Thom Kerstiens paskaitoje, kai jis kalbėjo, kokių kunigų pasauliečiai nepageidauja ir kokius norėtų matyti: "Garbingai kalbant, aš randu, kad pasaulis šiandien mažai pageidauja kunigo politiko, pinigų fondų kėlėjo, biznieriaus, muziko ar hippie imituotojo, o pageidauja kunigo pamaldaus, sakramentų teikėjo, tokio, kuris savo dvasiniai intelektualiniu stiprumu randa jėgų eiti su laiku, bet laikui ir vadovauti, turinčio tiek širdies nusizeminimo ir ištikimybės, kokia tinka jam kaip tikram Kristaus mokiniui".

c) Dalyvavusieji nekatalikai stebėtojai galėjo laisvai reikštis sekcijų sesijose. Gi užbaigiamoje bendroje sesijoje du iš jų buvo pakviesti pasakyti savo išpūdžius apie kongresą. Jų nuomone, kongresas buvęs labai teigiamas. Kai kurias jų mintis, skirtas katalikams, vertėtų plačiau paminėti. Tikėkimės, kad tai padarys kuris nors iš mūsų atstovų aprašydamas savo išpūdžius.

PAGRINDINĖ SĖKMĖ: Tiek metų ne tik išsilaikėme, bet ir reiškėme savo kultūrinę gyvybę. Sutelkėme per visą laiką tokių laimėjimų ir tiek, kad įprasminome ir savąjį tėvynės palikimą. Esame čia tokia maža tautos dalelė, kad kai kurie vartoja tiesiog atplaišos žodį. Tas tiesa, turint galvoj aplamai visus. Bet netiesa, imant kūrybos žmones. Rašytojų, dailininkų, muzikų, mokslininkų, ypač lituanistų, pasitraukė ne nuošimtis kitas, o ligi pusės ar net ligi daugumos...

PAGRINDINĖ NESĖKMĖ: Tai, ironiškai tariant, "normali" nutautimo sparta. Nutautimas vyksta tokia kreive, kokia psichologų yra numatyta visiems išeiviams. Vis retėja mūsų tarpe tremtiniai, vis gausėja išeiviai...

Dr. J. Girnius, iš Kultūros Kongreso paskaitos apie mūsų sėkmes ir nesėkmes.

Siaubingos pranašystės?

Jungtinių Tautų generalinės asamblėjos protokolų knyga yra kronika siaubingų pranašysčių, kurios nelaimėi beveik visos be išimties su laiku išsipildė. Maža — jei iš viso — katastrofų mūsų laikais įvyko be kokių nors jas iš anksto pramatančių pareiškimų kad ir iš šios kalbėjimo vietos. Tad jei kvailiai ir kvailystė valdo pasaulį, žmonijos galas mūsų laikais gali ateiti kaip koks staigus pritrenkimas, bet jis neateis taip jau visiškai netikėtai (Abdul Rahman Pazhwak, afgistanies, 1967 m. rugsėjo 19 d. užbaigdamas JT generalinės asamblėjos prezidento pareigas; *Saturday Review*, gruodžio 9 d.).

Kultūrinė penkmečio veikla

Šiaip ar taip, mes buvome svetur lietuviška kultūrinė bendruomenė, dar pakankamai gyva, dar pakankamai kūrybinga, kiek įmanoma tokiose sąlygose. O kokio akivaizdesnio smuktelėjimo žemyn šiame tarpkongresiniame penkmetyje vargu ar berastume.

Vis dar, kaip įprasta, tebuvo leidžiamos mūsų rašytojų grožinės literatūros knygos, kai kurios vertimuose patraukdamos net amerikiečių kritikų dėmesį... Daugiau ar mažiau rašytojų nepamiršo ir periodinė mūsų spauda, nepamiršo savo talka ir rašytojai savosios spaudos. Tačiau stigo leidinių, kurie akademiniam lygyje nagrinėtų jau nemažą, per dvidešimt metų perkopusią laisvojo pasaulio lietuvių grožinę literatūrą.

Muzikiniame gyvenime paskutinis penkmetis drąsiai galinėjosi su ankstesniaisiais. Pradedant operomis ir baigiant solistais bei instrumentalistais, gerų koncertų buvo.

Chorai, jeigu vienur kitur kiek ir prigeso, tai šen bei ten ir visai naujai išsižiebė... Neabejojame, kad kompozitorių stalčiuose guli nemaži muzikiniai lobiai.

Dailės penkmetis buvo tiesiog kupinas parodomis ne tik Chicagoje, bet ir nušaalesnėse kolonijose.

Teatrinė penkmečio veikloje netrūko įprastinių pastatymų, net avangardinių bandymų...

Penkmetyje lietuvių kalba išleistais mokslo veikalais girtis būtų per drąsu. Aiškiai jų pasirodė nedaug...

Šiaip kultūrinės temas liečiant laikraščiuos ir žurnaluos, nuomonėmis pasikeitimas buvo gana gyvas, bet pakankamai išbalansuotas, lyg ir netekęs ankstesniame penkmetyje degusio ideologinio aštrumo. Ir šitai vertintume pliusu... (k. br., "Tarpkongresinis penkmetis ir dabartis", *Draugas*, lapkričio 25 d.).

Kultūros Kongreso išvados

Siekiant kultūrinio gyvenimo lygio kėlimo ir kultūrinių vertybių atrankos, kongresas pasisako už būtinumą kompetentingos vertinamosios ir skatinamosios kritikos... Kviečia Kultūros Fondą, šalia lėšų telkimo, organizuoti kultūrinių vertybių sutelkimą ir jų sklaidimą tiek lietuvių visuomenėje, tiek tarptautinėje plotmėje... Sudaryti sąlygas, kad pajėgūs rašytojai galėtų kurti... Pageidauja didesnio spaudos atsakingumo bei objektyvumo, svarstant ir vertinant visus lietuvių tautos gyvenimo reiškinius... Kurti Lietuvių tautinį teatrą... Reiktų vienos stipresnės lietuviškų gaidų leidyklos... Paremti dailininkų pastangas ir siūlymus kelti meninį lygį... Skleisti bendruomeninę mintį jaunimo organizacijų veikloje... Daugiau atitinkamų informacijų jaunoms šeimoms tautinio auklėjimo metodikos klausimais... Į lituanistinių mokyklų programas įtraukti sportą... (JAV ir Kanados Lietuvių III Kultūros Kongreso kai kurios išvados).

Religija ir kūrybinė laisvė

Religijos ir kūrybinės laisvės sekcijos diskusijų išvados JAV ir Kanados Lietuvių III Kultūros Kongrese Čikagoje:

1. Išplėsti laisvės sąvoką, žiūrint į ją ne kaip į apsisprendimo laisvę, bet kaip į kūrybingumą.

2. Religija reikalauja žmogaus apsisprendimo, bet kartą jau apsisprendęs žmogus turi daugiau laisvės kūrybai. Taigi religija kūrybinės laisvės netrukdo, o jai gali padėti.

3. Kūrybiniai laimėjimai literatūroje, muzikoje ir mene pirmoje eilėje ir turi būti vertinami literatūriniais, muzikiniiais ir meniniais, o ne religiniais požiūriais. Žinoma, mes sutinkame, kad religininkai irgi turi laisvę meną vertinti savo pažiūrų plotmėje, nors tai bus etinis, o ne meninis vertinimas.

4. Tolerancija yra reikalinga kūrybai, bet taip pat ji reikalinga ir Bažnyčiai ir religijai. Tolerancija kūrybą skatina, o kontroliuoja ją žlugdo.

Revoliucijos 50 m. sukakty

Naujosios Kinijos Žinių Agentūra Sovietų vadus pavadino "kažkuo tai nešvari ir niekingu, kaip šuns purvas", o gynybos ministeris Lin Piao apkaltino juos įvedant "visuotinę kapitalizmo restoraciją Sovietų Sąjungoje". Turint tokius kameradus, Sovietų vadai buvo gal dėkingi, kai atėjo draugiška žinia iš Lyndon Johnsono su "nuoširdžiais sveikinimais ir geriausiais linkėjimais" (*Time*, lapkričio 17).

Dvi komunizmo fikcijos

Dar komunistų manifesto (1848) šūktelėjimas, kad "darbininkai neturi tėvynės", buvo fikcija. Žmogus įauga į savo tėvynę ir tautą, o kiekvienos tautos idealas yra nepriklausoma valstybė. Kai bolševikai 1917-18 metais šūkavo, kad jie sukursią pasaulinę valstybę visom tautom, jie skelbė antrą fikciją. Gyvenimo realybė abi jas sudaužė pačių bolševikų rankomis: ji įkūrė Sovietų Rusijos valstybę ir stipriausiai atsirėmė rusų tauta. Dar daugiau: *caristinės Rusijos imperialistiniai siekimai, sutapdyti su bolševizmu, virto agresyviu imperializmu*. Šitam kely Stalinas lieka istorijai tamsiu pavelsiu, kuris rodo, kaip komisarai tautinams reikalams (1917 XI 8) pavirsta net

savosios gruzinių tautos žudiku ir kaip caro laikų revoliucininkas ir kalinys patampa carų garbintoju, praėjus vos 20 metų nuo caro Nikolajaus II nužudymo (1918 VII 17). (Simas Sužiedėlis, "Caristinę tautų kalėjimą pakeitė bolševikinis", *Darbininkas*, lapkričio 22).

Tik jėgos pagalba

Šiais metais iškilmingai švenčiamos bolševikų revoliucijos penkiasdešimt metų sukakties balansas aiškiai parodo, kad Maskva idėjiniam lauke savo kovą pralaimėjo. Jeigu marksistiniai - leninistiniai idealai būtų buvę tikrai šviesūs bei teisingi, jų įgyvendinimas nebūtų pareikalavęs tokių milžiniškų aukų... Sovietų Sąjunga ir jos skleidžiamos idėjos išviešpatavo tam tikrose pasaulio dalyse tikrai jėgos pagalba. Šitokia pergalė yra gryna iliuzija, kuri savyje neša prazūtis sėklą (St. Lozoraitis, Jr., *Į Laisvę, liepa*).

Kapitalizmas tuo pačiu metu

Vėliavos Raudonojoje aikštėje, kalbos Bukarešte ir Belgrade, pareigingos delegacijos, gėlės ir trimitų garsai — visa tai skelbė komunizmo pusšimčio metų laimėjimus. Kas gi atsitiko su JAV kapitalizmu tame pačiame laiko tarpe?

1917 m. JAV ūkio darbininkas galėjo maitinti 8 žmones; šiandien jis maitina 40. 1917 m., kai JAV buvo 103 milijonai gyventojų, metinė krašto gamybos vertė buvo 75 milijonai dolerių, palyginus su 800 milijonais dabar, krašte esant apytikriai 200 milijonams gyventojų.

Anuomet kolegijose ir universitetuose studijavo 4% jaunų (18-21 m.). amerikiečių, dabar — 45%; anuomet 60% jaunuolių lankė vidurines mokyklas, dabar — 90%. 1915 m. kelionėms buvo išduota ar atnaujinta 23,000 pasų, šįmet — beveik 2,000,000. Žurnalų tiražas padaugėjo dešimt kartų.

Sekantieji 50 m. žada dar aiškiau parodyti, kad žmonijos istorijoje kapitalistinė sistema yra pati produktyviausia, pvz. tuoj po 1970 m. metinė krašto gamybos vertė pasieks trilijoną dolerių (*Time*, lapkričio 17).

Aktyvistai dvasiškiai ir atkirtis

Neramumai didėja JAV bažnyčiose dėl dvasiškių vaidmens visame krašte besivystančiuose maištavimuose. Religiniai vadovai vis daugiau ir daugiau veliasi į rasių, Vietnamo karo ir kitus reikalus. Pavyzdžiui, katalikų kun. James E. Groppi vadovauja demonstruojantiems negrams Milwaukee; protestantų ministeris kun. James Mengel ir katalikų kun. Philip Berrigan, protestuodami prieš karą Vietname, išpylė kraują ant kariuomenės šaukiamųjų sąrašų Baltimorėj; dvasiškiai parėmė menkai uždirbančius streikuojančius vynuogynų darbininkus Kalifornijoje; Detroite protestantų surengtoje Konferencijoje apie Bažnyčią ir Visuomenę pasigirdo balsų už riaušių ir net revoliucijos "reikalingumą" JAV.

Visa tai sukelia vis didėjančių nepasitenkinimą aktyvistais dvasiškiais. Tose vietovėse sumažėjo finansinė parama bažnyčioms ir jose aiškiai pastebimas nuomonių ir interesų susikryžiuojimas. Prieš revoliucijos skelbėjus stipriai pasisakė net "The Christian Century", šiaip dažnai aktyvistus dvasiškius remiąs protestantų žurnalas: "Pasakyti, kaip tie dvigalviai absoliutistai sako, kad, kaip krikščionys, mes turime priešintis jėgos vartojimui Vietname, bet turime patys naudoti jėgą JAV, kad krikščionys turi paremti prispaustuosius bet kuriame konflikte su valdžia, kad jėgos vartojimas gali būti pakrikštytas Jėzaus Kristaus vardu, kad niekas kitas neišgelbės mūsų visuomenę, kaip tik tikra revoliucija — tai smaguriavimasis palaide ir neatsakinga šnektą, kuri yra ne tik ne krikščioniška, bet ir politiškai kvaila".

Kaip daugumas stebėtojų mano, JAV religija yra pasinešusi į kontroversiją, liečiančią pačias religijos šaknis. Iowa Wesleyan kolegijos prezidentas dr. Franklin Littel sako: "Jei XVI amžius prisimenamas dėl protestantų ir katalikų reformacijų, jei XIX amžius atmenamas kaip didysis krikščionių misijų šimtmetis, tai XX amžius iškils kaip kovos šimtmetis Bažnyčioje. Ir, broliai, prieš pagerėjimą bus dar blogiau" (*U.S. News and World Report*, lapkričio 27).

Vyskupai ir tautinės mažumos

Antrasis Vatikano susirinkimas yra sukūręs naują bažnytinę instituciją... Tokia institucija yra valstybinės (tautinės) ar regijoninės vyskupų konferencijos... Tautinės mažumos savo veikloje šiandien atsistoja prieš kelio pasirinkimo klausimą: ar savo likimą sieti labiau su atitinkamos šalies vyskupų konferencijoms ir jose išsirūpinti atitinkamą atstovavimą, ar eiti labiau išsiskyrimo keliu ir, stiprinant nepriklausomybės faktą, prašyti Šv. Sostą didesnės globos. Abu keliai turi plusų ir minusų (Kun. Vyt. Bagdanavičius, M.I.C., *Tėvynės Sargas*, 1 nr.).

Prieš rusus ar prieš komunizmą?

Vienas pagrindinių argumentų yra tvirtinimas, kad šiuo metu jau nėra jokio reikalo kovoti su komunizmu, o reikia tik bendromis jėgomis priešintis rusams, kurių niekas krašte nemėgsta. Atsikračius rusų įtakos ir jų imperializmo, komunizmo problema išsprendžs savaime. Turiu pasakyti, kad ši teorija paskutiniu laiku randa labai daug populiarumo ir pas mūsų emigrantus, o jos šalininkų jau atsiranda ir net mūsų žymių visuomenės veikėjų tarpe.

Tačiau iš esmės juk tai nėra niekas kitas, kaip tik komunistų pastangos nukreipti mūsų ir viso pasaulio dėmesį nuo didžiojo komunizmo pavojaus ir užmaskuoti jo tikruosius tikslus... (Jonas F. Daugėla, *Sėja*, 3 nr.).

Moterys ir įpakavimas

Pagal *Wall Street Journal*, vienas žurnalistas apsilankė vieno moterų klubo susirinkime "pašnypinėti". Jis pastebėjo, kad 25% dalyvių buvo pasipudravusios, 35% buvo nusidažiusios plaukus, 80% juos dirbtinai subangavusios, 85% buvo pasidažiusios šešėlius prie akių, 10% turėjo dirbtinas blakstienas ir 100% buvo nusidažiusios lūpas. Tame gi susirinkime buvo diskutuojama tema — "Apgaulingas įpakavimas" (*The Liguorian*).

PIEŠIMOS ŽIDINIO

LIETUVIŠKAS ŠEIMŲ STILIUS

STASYS YLA

Kažkodėl viešai nekalbam apie gyvą ir višioms jautrų reikalą, būtent — šeimų išikūrimą. Kelintą kartą šeima keliasi iš vieno miesto į kitą, iš vieno miestinio rajono į kitą, parduoda namus, perka ar naujai statosi. Su tuo nepertraukiamu šeimų ir namų judėjimu vis ir vis kyla ta pati problema, kaip pertvarkyti patalpas, kaip perdekoruoti, ką lietuviška įnešti.

Lietuviškieji elementai isirengime, dekoravime yra jautrus klausimas bent kai kurioms šeimoms. Bet kas yra tas "lietuviška", kaip jis turėtų išpavidalinti mūsų namuose? Gal kas prisimena tokias šeimas, kaip Zaunių, Račiūnų, Pabedinsku, kurios dar Lietuvos laikais bandė liaudies meno motyvais įrengti sau butus. Tokių bandymų netrūksta ir emigracijoje. Bet ar liaudies motyvai jau yra tas lietuviškasis šeimų stilius, apie kurį norime čia kalbėti? Ar šeimų stilius iš viso išreiškiamas tik dekoracijomis? Gal tai yra kažkas gilesnio, kaip tautinė jausena, vertybių pajautimas, kuris prašosi plačiau išskleidžiamas ir suderinamas išraiškoje?

Siems klausimams aiškintis gal pravers konkretūs pastebėjimai, suvesti į pavyzdžius.

Dekoratyviniis sayitumas ir svetima nuotaka

Imkime šeimą, kurią daugis laiko labai lietuvišką. Ji brangina bei gina visa, kas sava, ir nemažiau ginasi nuo to, kas svetima. Tai vienas bruožas, kuris ją išskiria iš eilės kitų. Antras — šeimos nariai renka lietuviškus leidinius, drožinius, audinius, mezginius, savas plokšteles. Trečias dalykas — tėvai ir vaikai dalyvauja organizacijose, choruose, tautinių šokių grupėse, lietuviškųjų parapijų veikloje.

Šios šeimos namuose nekrinta į akis baldai, jų derinys, išdėstymas, taip pat langų užuolaidos, sienų spalvos, kilimai, nes visa tai primena vidutinio amerikiečio pusėtiną skonį. Baldus puošia tautinės juostelės, takeliai, mezginiai. Lentynose — gintarai ir odos dirbiniai iš Lietuvos. Kitose lentynose — Lietuviškoji En-

ciklopedija ir beletristiniai lietuvių autoriai. Kamputyje, šalia patefono, lietuviškų plokštelių kolekcija.

Kai šiuos tautinius elementus matai tokioje gausioje, turi lenkti galvą geroms pastangoms ir gražiems norams. Tačiau kiek suabejosi, ar tai jau išreiškia lietuviškos seklyčios stilių? Paprastai reikalaujama, kad visi patalpos elementai susiderintų, rastų savo vietą, neišliptų paviršium, nesipiautų tarpusavyje. Čionai tie tautiniai eksponatai gerokai lipa paviršium, jų per daug ir ne visi savo vietoje.

Ką gi galima pasakyti apie šeimos nuotakas? Šeimininkai mandagūs ir svetingi, net per daug. Tikrai, per daug dėmesio svečiui, o gal ir sau. Juntamai ir neįjuntamai jie kreipia kalbą į savo butą, baldus, ypač į tautodailės ir kitus rinkinius. Jie laukia komplimentų, ir svetys priverstas juos kurti, nežinodamas ar pataiko. Tokia formali, pernelyg mandagi ir pakili nuotaka lydi visą pasibuvojimą, ir svetys jaučiasi itemptas, ivargintas, lyg scenon-pastatytas.

Atsisveikinęs, jis galvoja, kas čia jam buvo sava ir svetima. Savumo jis rado dekoracijoje, bet kažkas svetima jam pasirodė šeimininkų laikysenoje, gal ir jausenoje. Lietuvių šeimoms berods savitesnis yra paprastumas, tiesus ir gal tiesmukas nuoširdumas, nevaržantis natūralaus svetingumo, svečio laisvė ir kartu švelniai, nedirbtinai juntamas pagarbumas. Tuo jausenos ir elgsenos paprastumu, tiesumu, nuoširdumu berods mus labiau išskiria iš kitų ir svetimieji. Tuo jie randa mūsų kultūrą "nesugadintą", o kas svarbiausia — pasinėšusią į dvasinę, žmogiškąją pusę, ne formalinę ar daiktinę.

Svetima išorė ir savas nuoširdumas

Imkime kitas šeimas, kurios turėjo galimybių prasiveržti į rezidencinius rajonus, kartais labai išskirtinius. Dvi šeimos, panašiai išikūrusios, turėjo bendrų ir skirtingų bruožų. Abiem bendra buvo naujaisi, geriausio medžio ir modernaus stiliaus baldai. Abiejuose liuksusas, švara ir tvarka, tačiau skirtingas tvarkos ir

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

TOLUMON

Mirę vijoklės rozės

Žydi danguje.

Devyniolikmetės siluetas.

Žvilgsnis tolumon

Lenkiasi vakarų vėju

Šešelių blakstienom.

Kažkas žvejoja

Karpius tarp

Vandens lelijų.

Oras stebuklingas kilimas,

Kuriuo keliauju

Už liūdesio.

MĖNESIENA

Tūkstantis

Momentų

Praeities...

Tavo plaukai

Išsisklaide

Sugauna mėnesieną

Užklydusių...

Mūsų kambarin

Per plyšį

Popierio

Lange...

KITI LAIKAI

Keista

ką jaučiu.

Žinau, kad tavęs jau nėra;

tik neliečiama tuštuma.

Tave jau užmirštu, kartais, nes

kiti žmonės,

kiti laikai

veržiasi mano pasaulin ir sako,

kod neturiu teisės svajoti

apie tuos, kurie praėjo

nepaliesti.

Kęstutis Gaidžiūnas — jaunosios kartos atstovas. Jo eilėraščių anglų kalba buvo atspausdinta eilėje antologijū, o lietuvių kalba — Draugo kultūriniame priede.

saiko pajautimas. Vienur viskas salioniškai apskaičiuota, pasverta, erdviai išdėstyta, suderinta. Kitur perkrauta baldais, suvenyrais, rinkiniais — viskuo, kas kur rasta geriausia, įdomaus, verta išsivinti. Pirmosios šeimos namų spalvos ne lietuviško — ramesnio kolorito. Antroje šeimoje bandyta pačių šeiminių rūpesčiu pasirinkti savitesnis lietuviams spalvų derinys.

Vienos ir antros šeimos namuose yra pridėtinio lietuviškumo, kurį atstovauja mūsų dailininkų kūriniai sienose, languose, padėkluose. Daugelis jų buvo didelio formato ir ryškesnių spalvų. Savo motyvais šie kūriniai berods dar neišreiškia lietuviškumo, nebent jų spalvinis pajautimas mums kiek artimesnis. Vis dėlto šeimnininkai ir svečias jaučia, kad šie kūriniai yra kažkas sava, kas iš karto suriša, sutelkia bendrą dėmesį, nors pilnai ir neišperka visur kitur matomo svetimumo.

Kas tačiau išperka, tai šeiminių laikyvena. Ji paprasta, rami, smagi, kartu saiki ir nuširdi, pagarbi ir savigarbi. Apie savo prabangą jie nekalba, arba kalba juokaudami, net gi pasidejuodami, kad visi tie patogumai bei tvarka reikalauja nemažai priežiūros ir darbo.

Palikęs namus, savęs klausiu, ar patys šeimnininkai nesijaučia svečiais šiose rezidencijose? Sunku prileisti, kad jie būtų čia gimę ir vis dėlto išlikę tokiais, kokie dabar yra. Ar ilgiau pagyvenę, jie išlaikys tas savas nuotaikas? Ar jų vaikai išaugs su ta pačia jausena? Kokius jie išpūdžius susikraus pasąmonėn ir kas labiau persvers — tas aplinkos svetimumas ar tėvų jausenos savumas?

Derinio ir visumos beiėškant

Šeimos stiliui reikia atitinkamos išorės ir jausenos, artimesnių iširengimo formų ir svetimumu nepažeistos dvasios, lietuviui savėnių daiktinių vertybių ir dar labiau žmogiškųjų — asmeniškųjų. Abu tie dalykai sunkiai aptariami, apčiuopiami, dar sunkiau sprendžiami dartinėse mūsų sąlygose. Sprendimų tačiau ieškoma, kaip matysime iš kitų pavyzdžių. Ieško ne tik tie, kurie turi pinigų.

Kai daugelis rezidencinių vilų ligšiol ribojosi daliniais, dažniausia pusiau tautodailiniais, pusiau mūsų menininkų įtarpais, sakytume, pridėtiniais gabalais, tai vienas mūsų turtuolių visai neseniai pabandė rast visumos sprendimą ir rado šiuo būdu. Jis davė dailininkui dekoratoriui lietuviškąjį mitologinį motyvą — Jūratorį ir Kastytį ir pagal šį centrinį motyvą buvo išplanuota vasarinės rezidencijos dekoratyvinė, erdvinė, spalvinė visuma. Kas šią vilą matė,

kas pažįsta dailininką ir jo sugebėjimus, pripažįsta, jog palygint nedidelėmis išlaidomis pasiektas tikrai geras rezultatas tautiniu ir kartu gal bendresniu meniniu požiūriu. Šeima bendrauja ne tik su savais šviesuoliais, bet ir su aukštos klasės amerikiečiais bei užsieniečiais. Ji turi gerų laikysenos formų, kurios nemažiau žavi užsieniečius ir kartu yra savos kiekvienam lietuviui. Šios šeimos atvejis būtų tautinės mūsų buržuazijos pavyzdys ypač tiems, kurie turi ambicijų siekti dar nebandytų internacionalumo ir tautiškumo derinimų.

Kiti pavyzdžiai iš nerezidencinių šeimų verti dėmesio ne koku nors nauju atradimu, bet pačiu būdu kaip ieškoma savitesnio, geriau suderinto išsirengimo. Viena našlė nusipirko erdvesnius namus pusėtinai gerame rajone ir pradėjo juos tvarkyti. Neskubėdama ji ilgokai žvalgėsi, kokios tiktų spalvos "tapetams", kilimui, kokie turėtų būti baldai dideliame erdviam salione. Langų užuolaidoms ji panoro gauti medžiagą iš Lietuvos tautinių audinių ir juos gavo pasiuntusi siuntinių. Ji viską taip tvarkė, kad spalvos nesipiautų ir kartu nebūtų nuobodžios, šaltos, monotoniškos. Kaip daugis mūsų inteligentų, ji panoro gauti Galdiką, bet šis dailininkas jai nebuvo pakankamas vien savo vardu. Ji rinkosi tokį jo paveikslą, kuris savo dominuojančiomis spalvomis rastų koki nors atliepimą kituose spalviniuose jos saliono deriniuose.

Iėjęs į šį salioną net nepastebėsi, kad jis turėtų ką nors lietuviška, išskyrus pažįstamą Galdiką. Tik jauti, kad niekas nekrinta į akis, niekas jų nerėžia, niekas neišpuola ir nepuola tavęs iš sienų, grindų, baldų. Tai jau derinys, kompozicija, tam tikra stilistinė visuma. Toj išorinėj visumoj neišpuola į priekį ir pačios šeimininkės laikysena.

Kita šeima buvo išigyjusi lietuvių dailininkų paveikslų, bet, pirkusi naujus namus, nepajėgė pirkti reikalingų naujų paveikslų. Sugalvojo laikinai padengti sienas litografijomis ir atrado lietuviškam koloritui artimesnių. Apsišvalgęs, svečias pradžioj net nepastebė, jog tai svetimų autorių "priedas" prie lietuviškųjų. Jau ši pastanga rodė šeimininkų rūpestį viską derinti. Iš tikro, gerą derinį rodė ir baldai, ir sienų spalvos, ir knygų lentynos, ir tautiniai drožiniai bei audiniai.

Šeimininkų laikysena buvo gana kukli. Atėjęs svečiams, jie rodos pasitraukė kiek į šalį ir užleido savo namų sostą kitiems. Kai jų kuklumas buvo gražiai derinamas su orumu ir paprastumu, svečiams tas sostas taip pat slydo iš po kojų.

Stilių kuria žmogus

Buvo šeimų stilius mūsų liaudyje, ir jis buvo savas. Buvo miesto šeimų stilius, ir ilgesni laiką jis buvo svetimas. Nauji miesčionys, kilę iš kaimo, ieškojo naujo stiliaus ir, be pradžioj minėtų bandymų, nieko pastovesnio, išbaigto dar nebuvo pasiekę. Mes tęsiame bandymus ir ieškome, bet kas sau. Ar ne būtų laikas vienam kitam iš jaunesniųjų pasiruošti pritaikomojo namų meno — vidaus dekoravimo specialybei ir pastudijuoti lietuviškus elementus? Gal kam nors praverstų ir toks specialistas Vėbra, šiuo metu gyvenąs berods Los Angeles, kuris ruošė lietuviško stiliaus baldus Zauniams, Račiūnams, Pabedinskams Kaune. Jis galėtų kam nors jaunesniam perduoti ir savo patirtis.

Lietuviškesnį šeimų stilių dar gali kurti vidutinė karta ir iš dalies jaunesnioji, naujai sukūrusi šeimas. Kitos kartos vargiai domėsis tuo reikalu, nebent dabar matytų ir prisistebėtų tinkamų pavyzdžių. Sunkiausia joms bus pajauti savos tautos laikysenos bei elgsenos būdą, kuris natūraliai pajuntamas tik pasiliekant tautoje visomis šaknimis.

Didžiausias vaidmuo, kuriant šeimų stilių, priklauso šeimininkei. Jeigu ji turi kūrybinį jautimą ir reiškia stiprų norą bandyti, vienu ar kitu būdu pasiekia neblogų derinių. Kitos eina lengvesniu keliu — kopijuoja kas svetima arba viską maišo į vieną košę. Moteris pačia prigimtimi apdovanota talentais kurti šeimoje atmosferą, nuotaikas, duoti tona, lyginti ir derinti. Ji padaro jaukų židinį šeimos nariams, malonų salioną svečiams, miela seklyčią lietuviui, jeigu tik ji nori. Vyras šiems dalykams gali talkinti, patarti, paremti. Jeigu vyras nėra menininkas, dekoratorius ar šiaip išskirtinis šiems reikalams, pats vienas tvarkydamas šeimos namus, gali juos paversti muziejumi, baldų sandėliu, posėdžių kabinetu, pobūvių klubu ar tiesiog karčiama. Beje, karčiamos jau atėjo į mūsų namus, nors kol kas glaudžiai gerai įrengtuose rūsiuose. Ar tai priklauso prie savito, lietuviško šeimų stiliaus, labai abejotume. Tas pinigais, kuris įdedamas į rūsius, gal būtų reikšmingesnis, skiriant jį geriau įrengtam ir lietuviškam skoniui priderintam salionui.

Turime įvairių parodų ir pastaruoju laiku darosi labai populiarios parodos, kaip apsirengti. Kodėl nieks nebando parodyt viešai, kaip isirengti? Turime ir įvairių premijų, o gal praverstų premija išrinktam geriausiam lietuviško stiliaus išsirengimui? Šį gyvą, jautrų, daugeliui aktualų reikalą reikia kuriuo nors būdu padaryti viešą, kalbamą, rašomą, diskutuojamą.

***

RAIDŽIŲ RINKINĖS

SUSITIKIMAS SU ČIURLIONIU

Kazys Bradūnas. SONATOS IR FUGOS. Išleido Mykolas Morkūnas 1967 metais. 59 psl. Ap-lankas ir iliustracijos dail. Vytauto O. Virkaus. Spaudė Morkūno spaustuvė. Kaina nepažymėta.

1955 metais Kazio Bradūno kūrybos rinkinyje "Devynios baladės" aš žavėjausi skyreliu "Variacijose". Tam skyriui buvo duotas Antano Vaičiulaičio motto: "Toji dovanų dėželė tau niekadoms nebuvo parnešta ir ta saulės krašto melodija nebuvo tau sudainuota".

Ataidėdamas tam ilgesingam motto, Kazys Bradūnas "Variacijų" skyriuje siekė išvysti:

*kažinkur vandenyne sala,
Bunda bangos dusliai prie krantų.
Su aušra į mėlynę kyla
Skambėjimai kaimo varpu. (31 psl.)*

*Po Rojaus upę taškos angelai —
Tai linksma dangiškom žuvim.
Ir spindį smėly aukso vabalai
Didžiulėm deimantų akim. (32 psl.)*

Keliuose to Variacijų skyrelio eilėraščiuose Bradūnas lyg pramatė savo, gal būt, tada dar neišnokusio jo dvasiojė kūrinio esmę — "Sonatos ir Fugos" apybraižas.

Tačiau tada poetas buvo sustojęs tik ties palaida fantasmagorine šalimi, ties nostalgine nuotaika, artėjant prie tos šalies vaizdų, gal būt, dar sukaustytų rémuose, be galimumo išplisti, be galėjimo atskirais variantais kartotis, be ritmo jų pločio iaugime.

Dabar, atrodo, natūralu, kad poetas, sustojęs ties Čiurlionio paveikslų ciklais, kur tema variacijose iauga, stiprėja, pasipildo, ir savo plėtote ir išsivystymu jungiasi su dramatiškąja muzikinio veikalo plėtote. Ir Bradūnas atrado konkrečiai tai, kas dar 1955 metais glūdėjo jo poeškiuose. Jis atrado idėją palaimingos tematikos, neišsakomos lakoniškai, bet nuolatų pil-

domos naujais niuansais, naujais apšvietimais, naujais akordais. Tai ir buvo Čiurlionio pieštinio žavesio paslaptis.

Ciklo centre stovi fuga, išvestinė iš itališkojo žodžio: skrydis, polėkis. Muzikine prasme tai savy uždara kompozicija, kurioje subjektas atsakomas daugelių kompozicijos dalių. Tai yra aido ir ataidėjimų ciklas. Čiurlionis čia turėjo savo pranokėją, kurio tapatumas mūsųose, be-rods, dar visiškai nepastebėtas ir visiškai, aišku, neanalizuotas. Albert Schweitzer savo studijoje "J. S. Bach, le musicien-poète" pristato Bachą kaip poetą ir dailininką. Schweitzer tvirtina, kad Bacho temų tekmė buvo realūs vaizdai, interpretuoti muzikos kalba, ir kad tame temų vaizdavime buvo besikartoją ritmai, pratęsia kūrinio išdėstymą. Todėl jo mėgiausia kūrinio forma pasirinkta fuga: tezė ir ataidėjimai į ją.

Čiurlionis, nelyginant kaip Bachas, tą principą perkėlė į drobę. Paveikslų ciklai, fugos, yra atsakymai į tezę.

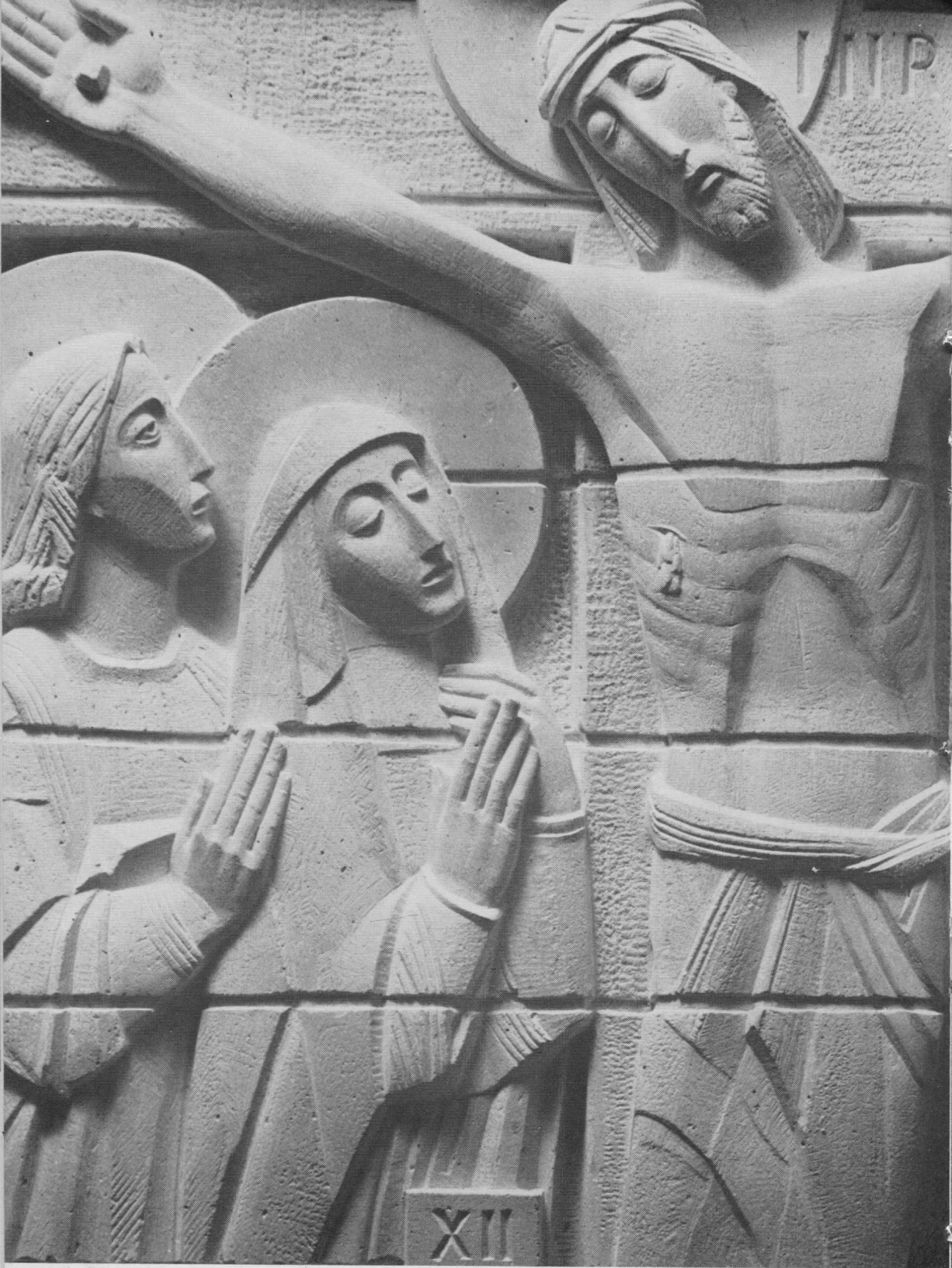
K. Bradūnas, sustojęs ties dailininko pasauliu, savo "Sonatose ir fugose" (Susitikimuose su Čiurlioniu) negalėjo eiti kitu metodu. Jis turėjo rasti tezę (kaip muzikinei fugai imama tezė) ir jis turėjo pastebėti variacijas.

Kaip Bacho metodas reikšti temą ir variacijas buvo muzikos pasaulyje, kaip Čiurlionio polėkis išspręsti tą pačią problemą buvo drobėje, taip lygiai mūsų poetas sustojo ties ta pačia gundančia ir svaigančia problema poezijoje. Jis pasirinko tai interpretacijai susitikimą su Čiurlioniu, ne su Bachu, ir tai glosto mūsų tautinę savimylą.

Poetikos pasaulis ir poetinės išraiškos pri-gimtis, kaip kiekvieną meno stichiją, diktuoja

V. MARTELLI

savo dogmas. Žodis ir jo tonacija, ekspresija ir išsireiškimų arsenalas, vadinamas dažnai "decorum", kartais parafrazė ir kartais kontrastiškumas, lakoniškumas ir detalė, visa tai sudaro tą kūrybinę dar žalią medžiagą, kurią disponuoja poetas. Greta to yra dar tas nenusakomas, paslaptingas, misteriškas gyvybės eliksyras, kuris kūrybinio proceso eigoje suponuoja kūrinį.

Nebūtinai poetas turi būti, kaip kai kada tvirtinama, savo laikų aidas. Individualusis poeto pasaulis atremtas į chaosą, iš kurio išgaunama visa tai, kas bendrybėje vadinama Ars Poetica.

Susitikęs su Čiurlioniu, Bradūnas pastebi tą dailininko kovą su chaosu ("Tebūnie", 13 psl.). Galingasis liepimas Tebūnie, kūrybos simbolis. Apvaldymas, supratimas ir pastanga suderinti chaosą su savo paieškiumi. Chaosas yra amžinas, ir pastanga kovoti su juo amžina. Todėl Fugos, su besikartojančiu variantu atsakymu, yra savaime ryški priemonė nuolatinei akcijai, nuolatinei minčiai ir negalėjimas rasti matematinio atsakymo slegiančiai mislei.

Todėl, tikrai, poetas visuose šio rinkinio kūrinuose stovi fuginės tezės ženkle. Čiurlionio mislė ir jo pastanga fuga išspręsti atsakymu, kaip tai buvo ir Bacho pastanga, lieka Sizifo kova.

Ir taip yra gera, taip yra prakilnu —

*aš banga devintoji, galinga
gundau tave į gelmes... (49 psl.)*

Imantis tokios tematikos poetui tenka pasikliauti ta mistiška banga, kurią taip mėgo Čiurlionis, kurios prototipą tenka ieškoti japonų viduramžių graviūrose. Tai Chaoso simbolis. Bet tai ir ritmo ir ciklo simbolis.

Iš tikrųjų, aš žavėjau ir mintyje ir balsu skaitydamas jo "Laivą" (55 psl.), kurį ar neteks irikiuoti į tai, kas geriausio parašyta mūsų poezijoje:

*Pasilik išplaukdamas,
Nesugrižtamas grįžk, —
Tavęs netekdamas, tavęs belaukdamas,
Krupčioja žiburyš. (55 psl.)*

Tai yra poetinė finalė susitikimo su Čiurlioniu, susitikimo su poetine pastanga, su muzikine pastanga, su dailininko pastanga chaose rasti ritmą, ir ciklą, ir priešpastatyti savo polėkį ir savo paieškį prieš žmogų vergiantį Universą.

Čiurlionis žavėjo ir domino ne viena mūsų poetų. S. Neris paskyrė tai temai visą ciklą. Tai

buvo pastanga, kaip Anderseno pasakoje, ižengti į paveikslą ir apsidairyti jame. Dabar tai atrodo mums, po Bradūno "Sonatų ir Fugų", tik naivia ir neintelektualine pastanga. Bradūnas šventoje panikoje atsisuka nuo paveikslu ir, gal būt, šventvagiškai veržiasi į dailininko dvasią. Jis ieško tų stimulų, kurie pagimdė paveikslą, kurie apvaisino mintį, kurie šventvagiškai chaosą bandė sukaustyti į ritmo ir ciklu grandinę.

Ta žmogaus prometejiška kova niekad nebus laimėta, bet yra ir mene ir filosofijoje aukščiausioji pakopa, kur egzistencijos ir Universo paslaptys deginte degina žmogaus dvasią.

Savo žodine ekspresija Bradūnas yra tirštas, šiurpus, net žiaurus. Jo būdvardžių vengimas yra pažymėtinas. Tačiau daiktavardis eilėraščio metrikeje ir dūzyje įgija tik jam savita svorį:

*Dar nė žodžio neprakalbėję
Dar stebuklų nepatikėję,
Stovim prie lopšio minties. (19 psl.)*

Būdvardis yra žodžio dažas, eilėraščio instrumentacijoje ne tik idomus yra raidės kartojimasis, bet gausus būdvardynas. Tačiau toje beveik desperatiškoje tekmėje, kurią suteikė visam rinkiniui Bradūnas, būdvardis būtų, gal būt, kažkas iš bukolinio pasaulio, kažkas svetimmo egzistencinei temai. Tas barokinis puošnumas temai, kurioje kova supinta su desperaciniu supratimu savo neįėjus, kur emocija atsi-trenkia i:

*Aš bijau, bijau praregėti
Ir išvyst ko nematė žmogus... (50 psl.)*

*O, svaigioji bedugnės trauka,
Į kurią grimztu, grimztu... (50 psl.)*

Sis skaitytojo nuomonės pareiškimas, aišku, toli gražu, neišsemia viso gausumo minčių, ataskubančių aidais į kiekvieną strofą, ir neaptaria viso dar, ko sklidiną ši geriausia 1967 lietuvių raštijos knyga. Tačiau tatai pastanga sugauti tą ritmą, tą ciklą, tą virpulį, su kuriuo Bachas, Čiurlionis, Bradūnas priartėja prie temų, tokių retų mūsų kasdienybėje.

Jurgis Gliauda

Jurgis Gliauda savo romanais "Namai ant smėlio", "Ora pro nobis", "Šikšnosparnių lizdas" ir "Delfino ženkle" laimėjo keturias "Draugo" romano premijas. Šioj recenzijoje jis aptaria poeto Bradūno susitikimą su Čiurlioniu; jis pats Čiurlionį sutiko savo knygoj "Ikaro sonata".

KALĖDŲ

DIENA

Išvertė Povilas Gaučys

ANTONIO GEDEAO

*Šiandieną reikia būti geram.
Šiandieną reikia ranka paglostyti vaikų veidus,
kalbėti ir klausytis švelniai,
su visais apsikabinėti ir duoti dovanas.*

*Tą dieną reikia prisiminti kitus — vargšus — kenčiančiuosius,
juos padrąsinti, kad galėtų tęsti ir priimti savo vargą,
atleisti mūsų priešininkams, netgi ir tiems, kurie to neverti,
mąstyti apie mūsų gyvenimą, tokį trumpalaikį ir tokį rimtą.*

*Jaudina toks visuotinis broliškumas.
Paleidi radiją ir tuoj angelų choras,
nelyginant tikrieji angelai,
švelnia giesme,
smuikams ir gitaroms pritariant,
nuotaikingai gieda Kūrėjui himną.
Ir vos tik nutyla verksmingi šauksmai,
kalbėtojas skelbia
geriausią valymo priemonę.*

*Ir vėl giesmė užlieja Dangų ir Žemę,
o patetiniam įkrašty balsai vis kyla.
(Ar tamsta žinai kada iš tikrųjų Kūdikelis Jėzus gimė?
Nebūk kvailas! Tuč tuojau įsigyk gerą rankinį laikrodį.)*

*Vis sunkiau darosi vaikščioti prabangiom gatvėm.
Visi stumdosi, dauginasi besijuokiančiuos mostuos.
Visi dalyvauja džiaugsmuose kitų, lyg kad savuosiuose
ir pirštiniuotom rankom atsisveikina draugus, toliau praeinančius.*

*Krautuvėse, vitrinų ir stiklinių spintų prabangoje,
su staigiais gero skonio prašmatnumais ir išradingumu,
tūkstančių kilovatų intensyvioje šviesoje žėri
gražūs ir nenaudingi, metalo, stiklo ir keramikos daiktai.*

*Džiaugsmingam susijaudinime pasimetusios akys seka
švytesių ir spalvų aistringą šaukimą.
Ir lyg visa tai tiesiogiai mum teiktų pagarbą,*

lyg kad Dievas žiūrėtų į mus ir mus apipiltų laiminimais ir malonėm.
Bacho oratorija užburia gatvių atmosferą.
Jaučiama ore ryškėjanti permatoma išorė.
Ir žmonės, netgi negalvodami, žengia į krautuves
ir perka — Viešpačiui garbė! — tai, ko niekad nesvajoto pirkti.

Tačiau didžiausią laimę išgyvena mažieji.
Tą šventą vakarą
jų susijaudinimas yra toks, toks, toks,
kad negali ramiai miegoti.

Kiekvienas vaikutis
tą neaišką naktį
praveria akutes
pažiūrėti, ar aušra
jau prabudo.
Anksti rytelį
kelias iš lovelės,
bėga į virtuvę
vienuos marškinėliuos.

Ak! Ak!!!!!!!
Rytinės saulės
švelnioje minkštybėje
jo laukia Kūdikėlio
Jėzaus staigmena.

Jėzus,
malonusis Jėzus,
gimęs prakartėje,
atėjo padėti į Petriuko
batuką
mažą kulkosvaiduką.

Antonio Gedeao (tikroji pavardė Romulo de Carvalho, sk. Karvaljo), gimęs 1906, portugalų pedagogas ir poetas. Baigęs gamtos mokslus, mokytojauja gimnazijoje. Ilgą laiką reiškėsi pedagoginių mokslų srityse, parašydamas visą eilę veikalų. Jo poezijos pirmas rinkinys "Movimento perpetuo" tepasirodė 1956 m. A. Gedeao poezijai būdingas tam tikras ironijos atspalvis, žaismingas liūdesys ir neiprastų asociacijų pamėgimas. Čia dedamas eilėraštis paimtas iš paskutinio jo rinkinio "Maguina de Fogo". — P. G.

Koks džiaugsmas
viešpatavo tuose namuose per visą šventą dieną!
Petriukas, strategiškai pasislėpęs už durų,
visus šaudė negailestingom serijom
ir vertė tarnaites
kristi ant grindų lyg negyvas:
ta-ta-ta-ta-ta-ta!
Jau baigta!
Ir prašė keltis, kad vėl galėtų užmušti.
Ir netgi mama ir rimtas tėvelis
bėgo
ir virto
kulky perverti.

Visuotinio broliškumo diena,
Meilės, Taikos, Laimės,
Svajonių ir Sėkmės diena —
Kalėdų diena.
Ramybė Žemėje geros valios žmonėms.
Garbė Dievui Aukštybėse.

ŠV. PRANCIŠKAUS SALEZO DVASINGUMO MOKSLAS

Jo keturių šimtų metų gimimo sukakties proga

ALFONSAS GRAUSLYS

1567 metų rugpiūčio 21 dieną Prancūzijos Savojoje Thorenso pilyje Alpių Jūros kalnų supamoje didikų Salezų šeimoje gimė sūnus — Pranciškus. Tai būsimasis Ženevos vyskupas, didelis ir sėkmingas apaštalas reformatų tarpe, Aplankymo vienuolijos steigėjas drauge su šv. Joanna de Chantal, garsus pamokslininkas bei dvasinio gyvenimo ugdytojas, brandžių religinių knygų autorius, vėliau užsitarnavęs Bažnyčios Daktaro titulą bei katalikų žurnalistų ir rašytojų globėjo vardą, ir pagaliau — šventasis.

Šio šventojo įtaka ir jo palikti Bažnyčios gyvenime pėdsakai yra taip reikšmingi, kad pažinusieji jo gyvenimą bei jo raštus jį aptaria ir įvertina neįprastais žodžiais. Tik prisiminkime kad ir mūsų Enciklopedijoje (XXIII tomas, 435–436 psl.) V. Blč. straipsnyje talpinamą Paryžiaus kardinolo Retz susižavėjimą šventuoju, kai, anot jo, po šv. Martyno ir šv. Ambrozijaus Bažnyčia nėra turėjusi šventesnio vyskupo už šv. Pranciškų Salezą, po šv. Augustino ir šv. Tomo Akviniečio — mokytesnio ir pagaliau po šv. Bernardo ir šv. Ildefonso nebuvo pamaldesnio. Šiame posakyje minėtas kardinolas sugretino jį su didžiausiais Bažnyčios šulais. Tuo tarpu anglų kritikas Leigh Hunt dėl šventojo švelnumo, mandagumo ir takto pavadino jį "Gentleman-Saint".

Šiame straipsnyje mums ypatingai rūpi jo dvasingumo mokslas, kuriuo jis įnešė ir krikščioniškos dvasios ugdymą naujų žmogaus prigimtį atitinkančių sveikų minčių bei paties žmogaus supratimo. Už tai krikščioniško dvasingumo istorijoje jis tapo žinomas kaip krikščioniškas humanistas. Jo dvasingumu susidomėti mus ragina ir tasai faktas, kad visa eilė vienuolių savo dvasinio gyvenimo pagrindu yra pasirinkę šv. Pranciškaus Salezo skelbtąjį dva-

singumą. Tų vienuolių tarpe randasi ir mums žinomi šv. kun. Jono Bosko įkurti saleziečiai.

IŠ TAMOS PAKELIUI I ŠVIESA

Norint išsąmoninti šv. Pranciškaus Salezo dvasingumo mokslo palaimą ir šviesą, reikia prieš tai pažinti tą tamsią aplinką, kurioje ta šviesa suspindėjo. Toji gi aplinka Europoj, ypač Prancūzijoje, buvo aptamsinta tuo metu pasklidusio beviltiškai pesimistinio ir griežto jansenizmo. Tasai gi mokslas, vienašališkai ir klaidingai aiškinamas šv. Augustiną, skelbė, kad žmogaus prigimtis būvė visiškai sugadinta gimtosios nuodėmės ir kad žmogus neteko laisvos valios, negalėdamas pasipriešinti jokiam moraliniam blogiui. Kristus, anot jansenizmo, nemirė už visus žmones, o tik už išrinktuosius, iš anksto paskirtus išganymui; kiti gi visi, nežiūrint kokie jie bebūtų doroviniu atžvilgiu, yra skirti amžinai pražūčiai. Nežiūrint tokio liūdno ir beviltiško mokslo, jansenistai reikalavo iš visų griežtai dorovingo gyvenimo.

Šitokio jansenizmo ir jam giminingo kalvinizmo (gimusio XVI šimtmečio religinės reformacijos eigoje) įtakoje religiniai dvasinis gyvenimas ir katalikų tarpe buvo vaizduojamas kaip vos pakeliamų nuolatinių atsisąjėdimų grandinė: atrodė, kad į aukštesnę tobulybę bei šventumą, jei kas galėjo siekti, tai tik atsiskyrę nuo pasaulio vienuoliai, bet jokiū būdu ne eiliniai tikintieji, ypač vedę pasauliečiai. Kūnas buvo niekinamas, o, pagal tam tikros rūšies religinę literatūrą, pati svarbiausia dorybė buvo skaistybė. Dvasiniame gyvenime vyravo rūsti baudžiančio Dievo sąvoka ir todėl baimės dvasia, nustelbdama Dievo meilę, vertė tolintis nuo sakramentų. Net ir vienuolynuose komunijos priėmimas nebuvo dažnas ir todėl mėnesinė komunija buvo laikoma dažna. Šitokių ir pa-

našių aplinkybių dėka religiniai dvasiniai tikinčiųjų gyvenimas skurdžiai merdėjo, stumdamas žmones į abejingumą bei atšalimą.

Šv. Pranciškus Salezas dėl šių jansenistiniai kalvinistinių idėjų savo jaunystėje nemažai kentėjo. Jį ypač kankino predestinacijos mokslas, kuriuo buvo skelbiama neteisinga ir baisi Dievo sąvoka: anot šio mokslo, Dievas iš anksto vienus skiria išganymui, jiems duodamas užtenkamos malonės, kitus gi skiria pražūčiai — ir tai ne dėl to, kad Dievas pirmžinojimu žino, jog šie nebendradarbiaus su jo malone, bet vien dėl to, kad jis yra nutaręs juos pasmerkti. Argi toksai mokslas nevaizduoja neteisingą Dievą, ar jis neteršia Dievo sąvokos?! Tam savo mokslui įrodyti ir pateisinti jie rėmėsi šv. Pauliaus žodžiais laiške Romėnams: „Mes taip pat žinome, kad Dievą mylintiesiems, tiems, kurie, kaip jo nutarta, pašaukti būti šventaisiais, visi dalykai išeina į gera. Nes kuriuos jis iš anksto pažino, tuos iš anksto ir paskyrė, kad jie būtų tos pačios išvaizdos, kaip jo Sūnaus paveikslas, kad jis būtų pirmagimis daugelio brolių tarpe, kuriuos gi jis iš anksto paskyrė tuos ir pašaukė; kuriuos pašaukė, tuos ir nuteisino; kuriuos nuteisino, tuos ir pašlovino“ (Rom. 8, 28-30). Čia arkivysk. J. Skvirrecko vertime žodis „nuteisino“, turi reikšmę: „pateisino, išteisino“.

Iš pradžių jaunas Pranciškus Salezas manydamas, jog šis šv. Pauliaus posakis šiuo atžvilgiu remia jansenistų mokslą, dėl tokios Dievo sąvokos labai kentėjo ir baiminosi dėl savo išganymo. Šiokio tokio susiramino jis rado jėzuitu moksle, pas kuriuos jis mokėsi savo jaunystėje. Anot jėzuitų teologų, tiesa, Dievas iš anksto žino, kurie bus išganyti ir kurie pasmerkti, nes žino, kurie bendradarbiaus su Dievo malone ir todėl, nusipelnę ir pašventėje, bus verti išganyti, o, iš antros pusės, jis žino ir tuos, kurie laisva valia tą malonę atmes. Dievas tad iš anksto nieko neapsprendžia, neatsižvelgdamas jų vertingumo.

Savo jaunystės kančioje svyruodamas ir syki Marijos tarpininkavimo maldoje karštai prašydamas, jis turėjo mistinį išgyvenimą, kuriame išgirdo žodžius: „Aš neesu tas, kuris pasmerkiu. Mano vardas yra Jėzus“. Nuo to laiko jis nurimo visam gyvenimui. Jame nušvito teisinga ir giedri sąvoka Dievo, kuris nori visų išganyti ir visiems duoda malonės, kurios pakanka jų išganyti; todėl Dievas, ta prasme, apsprendžia mūsų amžiną ateitį, nes jis iš anksto žino, kaip mes patys apsispręsime. Ši teisinga ir giedri Dievo sąvoka jam padėjo sukurti optimistinį dvasingumo mokslą.

DIDIEJI DVASINGUMO PRADAI

Jei tuo laiku labiau buvo pabrėžiamas Dievo teisingumas, tai šventasis, nepaneigdamas to Dievo savumo, pabrėžė labiau Dievo gerumą ir galeistingumą. Dievas yra toks geras, kad, anot jo, jis neapleidžia nei didžiausio nusidėjėlio. Jokio tad nusidėjėlio šventasis nepasmerkia nevilčiai, jei tik tasai parodo gerą valią, kad ir mažiausiame laipsnyje. Nenuostabu, kad iš šventojo lūpų pamokslų metu kai kada pasigirdavo: „O mano brangūs nusidėjėliai“. Pasitikėdamas Dievo gerumu, jis pasitiki ir žmogaus prigimtim ir todėl kad ir žemiausiam žmogaus gerumo laipsnyje jis jau matė Dievo meilės užuomazgą. Dievo malonė, anot jo, turi sąjungininką mūsų prigimtyje, nes gimtoji nuodėmė joje nėra užgesinusi palinkimo kibirkšti į gera. Tad pasitikėjimas ir optimizmas Dievu bei jo tvariniu glūdi jo dvasingumo mokslo pačiuose pagrinduose.

Pranciškus savo dvasingumo mokslo kertiniu akmeniu paskelbia Dievo meilę, nes jis suprato, kad Dievas myli žmogų ir kad žmoguje yra palinkimas į Dievo meilę, kuris, nors nuodėmių nuslopintas, tačiau yra nesunkiai atgaivinamas. Tai buvo tikra revoliucija, kai tuo laiku visur viešpatavo Dievo baimės jausmas. Dėdamas ši kertinį akmenį į savo dvasingumo rūmų pagrindus, jis, atrodo, vadovavosi šv. Augustino isitikinimais, kurie skelbė, kad į Dievą artėjame meilės žingsniais ir kad mylinčiam Dievą galima duoti ta augustiniškai nusakomą laisvę: „Mylėk ir daryk, ką nori“. Juk Dievą mylėdamas nieko nedoro nenorėsi daryti, o vien tik vis tobuliau jo valią bei iškėpimus vykdysi ir tuo būdu šventėsi. Visa mūsų tobulybė ir jos augimas priklauso nuo didėjančios Dievo meilės laipsnio mummyse. Visos dvasinės pratybos, anot jo, tik tiek vertos, kiek jos padeda išlaikyti tą meilę, ją padauginti ar prarastą atgauti. Dievo meilė, liepsnojanti žmogaus širdyje ir gaivinanti jo visus darbus, mintis bei jausmus — tai jo skelbiamo dvasingumo siela. Jo mokslo žinovų ir vertintojų tvirtinimu, nė vienas didžiųjų šventųjų savo mokomo dvasingumo pagrindan nebuvo paskyręs Dievo meilei tokią centrinę vietą, kaip šv. Pranciškus Salezas.

Kalbant apie šį Dievo meilės vaidmenį jo moksle konkrečiau, reikia nepamiršti, kad, anot jo, Dievo meilė labiausiai saugo žmogų nuo pikto, ji sėkmingiausiai iškėpija prieš nedorybę, nes, mūsų žodžiais tariant, ji yra stipriausia ir atspariausia sielos sveikata. Nuo pikto žmogų apsaugo ne tiek išorinės priemonės, kiek tasai vidinis stiprumas, išgytas Dievo

meilės dėka. Tos meilės remiami pasiekiamo visų dorybių net heroiškam laipsnyje, kai tuo tarpu visos išgytos dorybės, jei neturime Dievo meilės, yra nepatikimos ir silpnos. Anot šventojo, "meilė, apimdama mūsų širdį, atsiveda su savim įvairių dorybių..." ir dar daugiau, nes kiekviena dorybė tampa nuopelninga ir vertinga tik tos meilės dėka. Net indiferentiški darbai, t. y. nei geri nei blogi, tos meilės įkvėpti, pasidaro nuopelningi. Iš viso net gerų darbų vertingumas nematuojamas jų kiekiu ar medžiaginiu svoriu, o meilės laipsnio kokybe. Kuo didesnė meilė, tuo didesnė kad ir, regis, savyje nereikšmingo darbo vertė. Todėl, kalbėdamas apie dvasines pratybas, jis skelbia šūki: ne daug, bet gerai. Mes dvasiniam gyvenime darome pažangą tik tais atvejais, kai mūsų darbai ir darbeliai vis tobuliau, vis labiau juos Dievo meile persunkiant, atliekami:

Turėdami galvoje tą jo skelbiamą dvasingumo Dievo meilės lemiamą vaidmenį ir atsimindami, kad didesni šventumą nulemia didesnė meilė, prieiname prie sekančio jo dvasingumo mokslo prado, kad visi, taigi ir pasauliečiai, yra šaukiami į aukštesni šventumą, nes Dievą mylėti gali visi. Tobulybė, šventumas yra galimi bet kuriame luome ar bet kurias pareigas einant ir net, anot šventojo, "būtų tikėjimo klaida, jei kas norėtų ir stengtusi pašalinti maldingumą iš šeimų, iš moterystės, iš darbininkų ir karių..." Kelias į šventumą visiems atviras — ir tai tobulai atliekant savo pašaukimo pareigas. Ši tiesa nėra šiandien naujiena mums, bet anais laikais, ji buvo sunkiai išivaizduojama. O tačiau anos praeities pažinimas, kad šventumu turi rūpintis tik vienuolynai ir dvasiškiai, yra kai kur užsilikusios ir mūsų laikais. Ir todėl nemaža dalis tikinčiųjų pasauliečių, pamiršusių savo per krikštą gautą garbę, kurios dėka jau pirmieji krikščionybės amžiai kartojo: "krikščionis, tai antrasis Kristus", ramiai apsileidžia, tuo būdu prisidėdami prie diskriminavimo, kuriuo atrodytų, kad yra aukštesnio ir žemesnio laipsnio krikščionių. Tokioms nuotaikoms priešindamasis ir tvirtindamas, kad yra daug kelių į Dievą, šv. Pranciškus Salezas kaip tik ir sukūrė tokį dvasingumo mokslą, kuris tinka visiems.

Susirūpinęs visų geros valios žmonių aukštesniu šventumu, šv. Pranciškus Salezas sukūrė net tokią vienuoliją, kuri būtų prieinama platesniems moterų sluoksniams, t. y. vyresnėms ir našlėms. Jis sukūrė vienuoliją be iškilmingų įžadų (kurie reikškė griežtesnius įpareigojimus), be griežtos klauzūros, t. y. be užsidarymo ir išsiskyrimo iš pasaulio, be vargi-

nančių ir fiziškai jėgas išsemančių apsimarinimų. Šventasis labiau buvo susirūpinęs drausminti ne tiek kūną, kiek širdį, kad pastaroji daugiau pribrestų Dievo meilei.

Didelė naujiena buvo ir šv. Pranciškaus Salezo dvasingumo skelbiama tiesa, kad bet kuris pasiaukojimas ar kančia, Dievo Apvaizdos atsiųsti ar iš paklusnumo atlikti ar iškentėti, yra tobulesni, negu tie patys pasiaukojimai ar kančios, mūsų pačių pasirinkti. Iki tol gi, dvasinio gyvenimo vadovų vis buvo skelbiama, kad savo pasirinkimu atlikta laisva auka yra vertingesnė bei nuopelningesnė už Dievo Apvaizdos mums siųstąją. Šventasis gi priešingai pabrėžė nusilenkimą Apvaizdos siunčiamiems kryžiams ir jų prisiėmimą, nes jis matė juose paties Kristaus kryžių. Be to, jis bijojo savojo, kad ir, regis, kilniausio pasirinkimo, nes bijojo savimeilės ir puikybės pavojaus, kurie tokių pasirinkimų proga galėjo pasireikšti. Jo tos dvasingumo tiesos įtakoje tapo paskelbta žinoma gyvenimiškos laikysenos taisyklė: "nieko neprašyti, nieko neatmesti", t. y. priimti ramiai, kantriai ir su meile Dievui viską, ką jis mums siuncia gero ar blogo (mūsų akimis žiūrint). Tuo būdu, anot šventojo, mes nešame savo kryžių, o ne vien tik pakenčiame. Nors atrodo, jog ši taisyklė skelbia abejingumą ir bejėgi pasyvumą, tačiau taip nėra, nes mūsų valia pasilieka veikli: ji nori to, ko nori Dievas, ir dėl to tai yra nuopelningiau.

Svarbiausia priemonė tobulybei pasiekti ir Dievo meilei išugdyti bei išlaikyti, anot šv. Pranciškaus Saleziečio, yra mąstymo malda.

Mąstyti, anot jo, reiškia pažvelgti iš visų pusių idėjon, ją pasisavinti ir įjungti į savo dvasią. Mąstyti — tai sodinti dvasinius dorybių diegus, iš kurių galima tikėtis augimo. Mūsų tobulybės troškimo diegas, mąstymo maldos laistomas, praturtėja gerais jausmais ir pasiryžimais. Toji malda yra šv. Pranciškaus dvasingumo auklėtoja. Ji yra taip svarbi ir vaisinga, kad jo noru ji turėtų lydėti ir visas mūsų lūpų maldas.

Šv. Pranciškus Salezas per daug nepasitikėjo mąstymo maldos metodais galvodamas, kad kiekviena siela turi susirasti tokį mąstymo būdą, kuris jai labiausiai tinka. Tačiau tiems, kuriems tai tiktų, jis pataria mąstymui pasiruošti, o paties mąstymo metu duoti veikti protui mąstomą dalyką apsverstant, širdžiai — jo sukeltais jausmais pagyventi ir valiai — pasiryžti išganingam dvasingumą ugdančiam veiklumui.

Šalia tiesioginės mąstymo maldos, jis ragina dažnai dienos bėgyje kreiptis į Dievą — ato-

dūsiais ar trumpais maldos sakiniais. Tokie atodūsiai yra pagrindinės maldos pratęsimas — maldos tų, kurie dėl įvairių priežasčių negali melstis ilgesne apmąstymo malda. Šventasis tokius atodūsius labai vertino ir kažin ar iš viso yra kitų dvasingumo ugdytojų, kurie būtų skyrę didesnę vertę tai maldingumo pratybai.

Pagaliau jis savo dvasingumo moksle skelbė atgailos ir švenčiausiojo sakramento dažną praktiką. Zinodamas, kad gerai paruoštas su apetitu valgomas valgis yra lengviau pasisavinamas ir naudingesnis žmogaus organizmui, jis rūpinosi, kad tikintieji, pasiruošdami uoliau bei tinkamiau tų sakramentų ėimimui, jų tei-

kiamos malonės gausiau laimėtų. Jis buvo vienas tų anais laikais neskaitytų, dažnos, net kasdieninės komunijos apaštalų, kai komunijos ėmimas buvo toks retas net vienuolynuose.

ŠVENTOJO LITERATŪRINĖ KŪRYBA

Savo dvasingumo mokslą bei atskirų asmenų sielos vadovavimo nuostatus ir patarimus jis išdėsto ypač savo dvejose knygose ir po jo mirties surinktuose jo laiškuose bei vienuolių seserų surašytuose jo pamokymuose. Oficialūs, kritiškai jo visos religinės kūrybos leidiniai Prancūzijoje sudaro 26 didelius tomus.

Jo pirmoji reikšmingoji, ypač pasauliečiams skirtoji knyga, tai "Introduction a la vie devote" (Įvadas į maldingą gyvenimą) paprastai dar vadinama Filiotėja (t. y. graikiškai "Dievo mylėtoja"). Ši knyga, pradedant 17 šimtmečio pradžia, vis naujai leidžiama yra sulaukusi tūkstančio su viršum laidų įvairiomis kalbomis ir tapusi klasikiniu religiniu veikalu. Lietuvos nepriklausomybės laikais, regis, du syk išleista, 1967 metais buvo vėl išleista Tėvų Marijonų Cikagoje "Išganymo kelias" vardu. Tai dvasinių patarimų ir pamokymų knyga, kuri labai apčiuopiamai ir gyvenimiškai pasauliečio gyvenimu gyvenančiam tikinčiajam rodo kelią į tobulybę.

Antroji ir pati svarbiausioji jo knyga yra dviejų tomų veikalas "Traite de l'Amour de Dieu" (Traktatas apie Dievo meilę), kitaip dar vadinamas "Theotimus".

Tai geriausias kūrinytis apie Dievo meilę. Šiuo klausimu religinėje literatūroje niekas nėra jo pralenkęs. To kūrinio parašymu jis po mirties nusipelnė Bažnyčios daktaro titulą. Tame dideliame 700 puslapių veikale jis išdėsto Dievo meilės kilmę, tos dorybės augimą, subrendimą bei jos žuvimą ir pagaliau Dievo meilės pasireiškimo būdus ypač aukštesnių maldos laipsnių eigoje. Veikalo pabaigoje jis nurodo tas priemones, kurios padeda įvykdyti isakymą mylėti Dievą labiau už viską. Jezuitas H. Bremond (mires 1933 m.) savo didžiuliam veikalui apie religinį Prancūzijos gyvenimą teigė, kad šio šventojo knyga yra "viena gražiausių religinių knygų, kurią XVII šimtmetis yra mums dovanojęs". Gi šv. Vincentas Paulietis jo traktatą apie Dievo meilę vadino "nemirtingu kūriniu". Reikia visgi pastebėti, kad šis kūrinytis yra nepalyginamai sunkesnis suprasti, negu "Filotėja" ir todėl labiau skirtas dvasiniame gyvenime pažengusioms sieloms.

Kadangi šventasis buvo garsus savo giliai turiningais, labai sėkmingais viešais pamokslais ir konferencijomis bei pasikalbėjimais su

Aplankymo vienuolijos seserimis, tai seserys ir kiti jo artimieji rūpinosi visa surašyti. Tokių pamokslų ir pamokymų yra net keli tomai jo visos kūrybos oficialiame leidinyje.

Kaip gyvu žodžiu, taip panašiai laiškais šv. Joannai de Chantal ir kitoms vienuolėms bei pasauliečiams šv. Pranciškus Salezas buvo genialus sielų vadovas jų dvasinės pažangos keliuose. Tokių laiškų rinkinių jo veikalų leidinyje irgi randame keletą tomų.

Vertinant šv. Pranciškaus Salezo rašto kūrybą bei jos dvasią, labiausiai pastebima krikščioniško humanizmo, gerumo bei švelnumo dvasia. Toji šventojo meilė žmogui ir iš jos spinduliuojąs gerumas buvo taip dideli, kad iš šv. Vincento Pauliečio yra išsiveržę šie žodžiai: "Mano Dieve, kaip tu esi geras, jei jau vyskupas Pranciškus Salezas, tavo tvarinys, yra pilnas tokio gerumo!" Nenuostabu tad, kad šventojo visas dvasingumo mokslas persunktas pagarba žmogui ir kiekvienam jo geram jausmui. Jo širdis, jautri visam kas žmogiška, stengėsi suprasti visus žmogaus išgyvenimus ir jausmus.

Kaip tikram humanistui, jam rūpi ir žmogaus kūno kultūra, galvodamas, kad sveikame kūne — sveika dvasia. Iki tol kūnas buvo laikomas dvasios priešu bei buvo silpninamas. Šventasis gi reikalavo kūnui pakankamai maisto, miego ir fizinių pratybų, kad jis galėtų tarnauti artimui, kad dvasia galėtų siekti tobulybės. Jis reikalavo kūno švaros, džiaugsmo ir pramogų, kurie kūną šaivina ir pateisino rūpinimasi kūno grožiu. Elegancija išvaizdoje ir rūbuose jam atrodė patartinu ir reikalingu, nes jie tam tikru būdu liudija ir vidinę tvarką. Apskritai jis leido laikytis papročių viešpatujančių pasaulyje visame, kas neprieštarauja Dievo įstatymui.

Nors jo metodai buvo švelnesni, kaip kitų tais laikais siekiančiųjų šventumo, tačiau jo reikalavimai siekiant tobulybės esminiuose dalykuose buvo griežti ir nenuolaidūs. Todėl, anot dvasinio gyvenimo ugdytojo J. Chapmano, "šv. Jono nuo Kryžiaus mokslas yra griežtas, bet ir šv. Pranciškus Salezas lygiai to paties moko, tik giedresniu būdu".

Šv. Pranciškaus Salezo 400 metų gimimo sukakties proga, popiežius Paulius VI Prancūzijos vyskupams skirtu raštu (žr. "Acta Apostolicae Sedis, 1967, 2 nr.) pagerbia šventąjį ir jį pavadina "dieviškos meilės ir evangeliško švelnumo Daktaru". Jis primena, kad šventasis turėjo įtakos tokiems Prancūzijos Bažnyčios šulams, kaip šv. Vincentui Pauliečiui, vyskupui P. Berulle, šv. J. Eudes, J. Olier, ir kad jis pasilieka aktualus ir mūsų laikams.

IŠKARPOS

IŠ

ANAPUS

Nachalas ir plėšikautojas

Sovietinėje spaudoje labai dažnai rašoma apie "kapitalistinio" gyvenimo socialines negeroves, kylančias iš valdančiųjų sluoksnių "išnaudotojiškos filosofijos". Ten pat tuoj priduriama, kad "socialistinėje" santvarkoje gyvenimas plaukia visai kita vaga. Tik kaip tuomet paaiškinti plačiai paplitusį chuliganizmą, girtuoklystę, didelį skoičių skrybų ir kt. Lietuvoje? Žemiau perspausdiname du vaizdelius iš Lietuvos. Pirmajame, panašiai kaip čia Amerikoje, žmonės dažniausiai nereaguoja — nesutramdo nachališkumo. O vieną kitą kartą nesulaukytas, nepamokytas jaunuolis nužengia toliu... Apie tai pasakoja antras vaizdelis.

Štai sėdu į autobusą, išvykstanti iš Palangos į Klaipėdą. Prieš mane kelios merginos, už manęs dar pora dešimčių žmonių... Ūmai prie autobuso durelių išdygsta aukštas, juodų akių ir inteligentiškų veido bruožų vaikinai. Sprendžiant iš atletiško sudėjimo, matyti sportininkas.

— Iš kur jūs atsiradote? — klausia viena mergina.

Gražiame vaikinio veide — ciniška šypsena. Ir "inteligentiškas" atsakymas:

— Nukritau iš mėnulio.

Prieinu prie durelių ir paimu už rankenos, norėdamas sulaikyti išibrovėlį. Kuo ramiausiai

atstumia mane ir išoka į autobusą. Niekas eilėje nereaguoja, tarytum viskas čia normalu, tarytum taip ir turėtų būti. O autobuse girdžiu pamokanti jauno herkuleso balsą:

— Žiūrėtum verčiau savo akinių!

Tai, žinoma, taikoma man. Buvau priverstas pasakyti, ką galvoju apie jo protinius gabumus, bet kelionė jau buvo užnuodyta. Vaikinas dar ne galutinai sugedęs — galėjo juk užkliuvusius mano akinius sudaužyti. Ačiū jam ir už tai... O publika lyg niekur nieko. Lyg taip ir turi būti... Tačiau užtekę bent vienam vyrui ateiti man į talką — ir vaikinai mandagiausiai atsistotų į eilės galą. Ir kitą kartą gal nebandytų nachališkai brautis... (Vytautas Sirijos Gira, "Kultūros Barai", 1967, nr. 9)

Raumeningoje Valerijaus rankoje ryškia tamsiai mėlyna spalva išstatuotas užrašas: "Mažai gyventa — daug pergyventa". Į visus klausimus jis atsakinėja su pašaipa:

— Kodėl nesimokėte?

— Užtenka. Šešias baigiau.

— Kodėl nedirbate?

— Neturiu aštuoniolikos.

— Kiek kartu sėdėjote parų?

— Neskaičiuoju!

— Ka padarėte?

— Aš tyčia norėjau tik pagąsdinti... Jokie pinigai man nereikalingi. Kokie čia niekai toje byloje surašyti.

Bylose niekų nerašoma. Ir apie Valerijų nebuvo parašyta nieko išgalvoto. Nusikabinęs nuo sienos durklą, kuris tėvui buvo padovanotas už pasižymėjimą viename Didžiojo Tėvynės (Antrojo pasaulinio — M. B.) karo mūšyje, Valerijus išėjo į gatvę praleisti vakaro. Gatvė jau buvo ištuštėjusi ir jis, atsistojęs prie telefono stulpo, ėmė laukti praeivių. Pasirodžius pirmajam, Valerijus iššoko priešais, įbedė durklą į pilvą ir sušvokštė:

— Pinigus, seni! O tai pakabinsiu!

— Neturiu... iš darbo... neturiu, — gaudė žodžius praeivis.

— Duok švarką. Vikriau!

Iškratęs švarką, Valerijus užmetė jį čia pat stovinčiam žmogui ant galvos ir apspardes atstūmė nuo savęs. (K. Lipeika, teisininkas, "Jaunimo Gretos", 1967, 10 nr.).

Senamiesčio planas

1964 metais, lankydamasi Krokuvos Jogailos bibliotekoje, spec. restauracinių dirbtuvių mokslinė bendradarbiė T. Dambrauskaitė surado dalies Kauno senamiesčio planą, pažymėtą 1776 m. data. Planas buvo sudarytas Bernardi-

nų vienuolyno valdų riboms nustatyti. Šis idomus radinys gali padėti išspręsti daug Kauno miesto tyrinėtojų rūpimų problemų, kadangi plane nurodyti svarbūs senamiesčio objektai: fosos apsupta pilis, senoji Kauno pinigų kalykla, buvusi Rotušės aikštėje (kaip plano eksplikacijoje nurodoma, "kalyklos griuvėsiai") buvusios Bernardinų varpinės vieta. Planas pateikia daug vertingų duomenų pagrindinių gatvių formavimuisi santakos rajone išaiškinti. ("Kultūros Barai", 1967, Nr. 9).

Stiprus viesulas

Neretai būna Lietuvoje stiprios audros, kurios išnaikina ištisus miškų masyvus. Didelės vėjo vartos buvo 1956 metais. Bet tokio viesulo, koks siautė naktį iš spalio 17 į 18 dieną, net seniausi žmonės neprisimena. Apytikriai nustatyta, kad 400 tūkstančių hektarų plote išversta ir išlaužyta apie 3 milijonus kietmetrių miško. Dideli plotai ištisai išguldyti, labai daug pribrestančių medelynų išlaužyta. Nuostoliai labai dideli, nes sunaikinti pusamžiai ir pribrestantieji medynai, kurie duodavo didžiausią kasmetinį medienos prieauglį. ("Tiesa", 1967, 256 nr.).

Spalvotas televizorius

Spalvotą vaizdą Vilniuje mes jau matome, — pasakė drg. Ignatavičius. Priėmęs vaizdą iš Maskvos radiorelinėmis linijomis, mūsų Radijo-televizijos centras sėkmingai perduoda jį specialioms televizoriams. Tiesa, kol kas spalvotų televizorių turime vos kelis. Tačiau, tie žiūrovai, kam teko stebėti bandomąsias laidas, turėjo progos įsitikinti, kad vaizdo kokybė gera. Visa tai užtikrina mūsų šalyje įdiegtą bendrą Prancūzijos - Tarybų Sąjungos spalvotos televizijos sistemą "SEKAM — 4", kurios dėka spalvotą vaizdą galima perduoti dideliu atstumu be stambių iškraipymų. ("Tiesa", 1967, 257 nr.).

Senas paveikslas

1944 m. į Kauno valstybinio M. K. Čiurlionio Dailės muziejaus fondus pateko senas, tamsus, ant medžio lentos nutapytas paveikslas. Sunkiai išžiūrimi figūrų siluetai, kūrinio medžiaga ir tapybos technika bylojo, kad jį nutapė žymus praeitų šimtmečių Vakarų Europos dailininkas.

1949 m. paveikslą restauravo Maskvos Restauracinių dirbtuvių darbininkai. Sutvirtinus skilusią lentą, nuvalius apnašus ir pasenusio lako sluoksnį, atnaujinus vietomis nutrupėjusius dažus, paveikslas atgijo, sužėrėjo turtingomis spalvomis, sužiūro daugybė žmonių veidų

linksmoje senų laikų liaudies šventėje — karnavale. Apatiniame dešiniajame paveikslo kampe atsidendė ir autorius parašas — P. Bruegel. Pasirodė, jog tai genialaus XVI amžiaus antros pusės Nederlandų (flamų — M.B.) tapytojo Pieter Bruegel (arba Brueghel) kūrinys. ("Kultūros Barai", 1967, 8 nr.).

Jaunieji rašytojai

Užsimezgė graži estų ir lietuvių jaunujų rašytojų pažintis. Ši pavasarį estų kvietimu grupė jaunujų Lietuvos rašytojų lankėsi Taline, susipažino su miestu ir literatūriniu Estijos gyvenimu. Praėjusią savaitę (š. m. spalio mėn. pradžioje — M.B.) Vilniuje svečiavosi šeši estų poetai: Ene Mihelson, Ly Sepel, Andrea Ehinās, Nikalėjus Baturinas, Paulius-Erikas Rumo, Hando Runelis. Be sostinės išymių vietovių, jie aplankė Trakus, Kauną. Rašytojų Klube svečiai susitiko su Vilniaus jaunujų rašytojų sekcijos nariais. Pokalbio metu buvo pasikeista nuomonėmis apie naujausius literatūros reiškinius ir pasisekimus abiejose respublikose, nartata kiekvienais metais periodinės spaudos puslapiuose pasikeisti geriausiaisiais kūriniais. ("Literatūra ir Menas", 1967 41 nr.).

Miesčioniškumas

"Literatūra ir Menas" savaitraštyje vyksta ilgoka diskusija apie miesčioniškumą. Rašytojai, pedagogai, studentai, inžinieriai ir visuomenininkai bando atskleisti miesčioniškumo šaknis, kurių tariamai yra nesutaikomas su komunistiškai suprasta socializmo sistema. Prirašyta gan daug, diskusijų tonas vietomis karštokas, o taikliausiai ir priedo trumpiausiai miesčioniškumo gajumą pastebėjo darbininkas iš Šiaulių. "Jeigu kas man atsakytų į klausimą, kas yra miesčionis, aš tam žmogui dėkočiau ir dėkočiau; jis nuristų nuo mano sąžinės akmenį, kuris mane slegia. Bet kažin, ar kas atsakys? Ką prieš metus, dvejus mes laikėme miesčioniškumu, šiandien mes tą linkę įteisinti. Nesiginčysime: matėme karikatūrose pavaizduotus tuos, kurie bando į komunizmą eiti su "Volga" po pažastim ir su namu ant pečių. Gyvenimas veržliai skuba pirmyn. Vystosi pramonė, auga žmonių poreikiai, visi siekiame šviesesnio, gražesnio rytojaus. Ir gal tai, kas šiandien mums atrodo miesčioniška, po metų bus įteisinta...

Mano nuomone, miesčioniškumas yra paties žmogaus šešėlis. Kartais mes jį mylime, tarpais mes jo bijome, o sugauti jį esame bejėgiai; jį vysis — jis bėgs, nuo jo bėgsi, jis vysis. (A. Majauskas, darbininkas, "Literatūra ir Menas", 1967, 41 nr.).

Paruošė Mindaugas Banėnas

ATSINAUJINANČIOJE Bažnyčioje

● Kardinolas pas raupsuotuosius

Aš noriu pašvęsti laiką, kurį Dievas man skirs, medžiaginei ir dvasinei raupsuotųjų gerovei... Tikėjimas visų pirma yra liudijimas apie gyvenimą. Tie, kurie nesupranta mano žodžių, gal bus paliesti mano apsisprendimo.

— Kardinolas Leger

Lapkričio 7 d. Montrealio aerodrome viskas buvo įprasta: orlaivis nusileido punktualiai, mažas žurnalistas būrelis laukė kardinolo pargižtant iš Romoj įvykusio vyskupu sinodo, o šis, pasakęs jiems keletą nereikšmingų dalyku, sėdo i automobili ir nuskubėjo namo. Bet po dviejų dienų sprogo tikra sensacija: Vatikano pranešimu, tas pats Montrealio kardinolas Leger atsisakė vyskupystės ir ryžosi vykti i Afriką tarnauti raupsuotiesiems.

Smalsūs žurnalistai, žinoma, tuoj apgulė kardinolą, norėdami sužinoti, kas nulėmė toki neįprastą jo žingsnį. Kardinolas atsakė, kad tai esąs jo sąžinės sprendimas: dalyvaudamas Visuotiniame Bažnyčios susirinkime, jis mastes apie tikėjimą ir netikėjimą ir apsisprendęs pašvęsti savo gyvenimo likutį tiems, kurie labiausiai reikalingi pagalbos ir užuojautos. “Aš pasiekiau amžiu”, sakė jis, “kuriame gali sukalkėti kūnas ir siela. Reikia pavartoti pentinus, kad galėčiau išeiti iš įprastų gyvenimo vėžių”.

Tie neįprasti kardinolo žodžiai atidarė jo širdies gelmę. Tiesa, iš jo buvo galima laukti drąsių ir vyriškų žingsnių, bet jo sprendimas tarnauti raupsuotiesiems nustebino net ir tuos, kurie jį labai artimai pažino.

Kardinolas Leger gimė viename mažame Kanados miestelyje prieš 63 metus. Dar vaikas būdamas, jis įstojo i mažąją kunigų seminariją, o vėliau i jėzuitų naujokyną, bet dėl menkos sveikatos turėjo išstoti. Vėliau, sveikatai sustiprėjus, įstojo i Sulpicijaus kongregaciją, tapo kunigu ir 1933 m. išvyko i Japoniją. Ten isteigė kunigų seminariją ir pasižymėjo dideliais mokytojo bei auklėtojo gabumais. 1939 m. jis buvo pasiūstas i Paryžių, o vėliau i Kanadą. Po 7 metų jis perėmė Kanados Kunigų Kolegijos vadovybę Romoje. 1949 m. jis buvo paskir-

tas Montrealio arkivyskupu, o 1953 m. pakeltas i kardinolus.

Tapęs arkivyskupu, jis isteigė daug naujų parapijų, uždraudė statyti puošnias bažnyčias, pakeitė daug atgyventų nuostatų kunigams, šelpė neturtinguosius ir neseniai įrengė ligoninę raupsuotiesiems Afrikoje. Darbininkams ir emigrantams padėjo kuo galėdamas (ir Montrealio lietuvių besisteigiančiai Aušros Vartų parapijai paskolino 30.000 dol. bei suteikė visokiu lengvatų). Paklaustas, kodėl jis dažniau aplanko lietuvių parapiją, o ne kanadiečių, jis atsakė: “Jūs esate namie, o šie viską prarado ir pradėjo kurtis iš naujo svetimoje žemėje”.

Kardinolas Leger yra laikomas vienu pažangiausių ir išmintingiausių pasaulio vyskupu vadovu. Visuotiniame Bažnyčios susirinkime jis stojo už sąžinės laisvės, iškėlė moterystės ir meilės prasme, reikalavo išmintingų reformų ir daugiau laisvės vietos vyskupams.

Pasibaigus Visuotinio Bažnyčios susirinkimo antrajai sesijai, Kardinolas Leger nuvyko i Afriką susipažinti su raupsuotųjų ligoninėmis. Jis ėjo per ligonių palatas, kuriose, kaip sakė jo palydovas, “smarvė buvo nepakeliama”. Jis laikė savo rankose raupsuotųjų rankas, kuriu pirštai jau buvo nupuvē.

Sugrįžęs namo, kardinolas pajuto, kad jo vieta turi būti ne vyskupo sostas, bet tu nelaimingu žmonių lūšnelės. Todėl jis nekartą prašė popiežiaus atleisti jį iš arkivyskupo pareigu, kad galėtų tarnauti raupsuotiesiems. Kai popiežius galų gale sutiko, kardinolas Leger pajuto savo širdyje didelę ramybę.

Kalbėdamas su žurnalistais paskutini karta, kardinolas jiems taip pasakė: “Jūs pažistate pasaulio problemas. Iš vienos pusės yra badas ir kančia, o iš kitos — aukšta civilizacija. Dabar atėjo laikas, kada reikia pereiti iš žodžių i darbą. Aš noriu pašvęsti laiką, kurį Dievas man skirs, medžiaginei ir dvasinei raupsuotųjų gerovei... Tikėjimas visų pirma yra liudijimas apie gyvenimą. Tie, kurie nesupranta mano žodžių, gal bus paliesti mano apsisprendimo”.

Petras Pakalnis

EKRAHO MİRGESY

THE PARABLE

Cirkas. Pagrindinis jo veikėjas — baltai apsi-
rengęs ir baltai nusidažęs klaunas. Ant jo lū-
pų išpaišyta užuojautos šypsena. Su cirko ka-
ravanu joja jis ant balto asilo — paskutinis.

● Ekumeninės gairės

Š. m. gegužės mėn. 26 d. Romoje buvo iš-
leista “Ekumeninio vadovo” pirmoji dalis. Tai
yra istorinį dekretą “Apie ekumenizmą” aiški-
nančios bei praktiškai gyvenime pritaikančios
gairės.

“Vadovas” buvo išleistas Sekretoriato Krikš-
čionių Vienybei Ugdyti. “Vadovas” skatina
kiekvienoj vyskupijoj arba kartu keliose vys-
kupijose įsteigti ekumeninę komisiją, kuri rū-
pintųsi gerinti santykius tarp katalikų ir kitų
krikščionių.

“Vadovas” taip aiškina krikšto klausimą:
krikštas yra reikalingas išganymui ir gali būti
tik vienkartinis; jis yra visus krikščionis jun-
giantis ženklas. Krikštas Stačiatikių Bažnyčioje
galioja be išimties. Krikštas už Romos Katalikų
ir Stačiatikių Bažnyčių ribų taip pat pilnai ga-
lioja, jeigu išpildomi du reikalavimai: 1) var-
tojamas vanduo ir 2) asmuo krikštijamas var-
dan Dievo Tėvo, Sūnaus ir Šventosios Dvasios.

Be to, “Vadovas” išaiškino maldos svarbą
ekumeniniame judėjime. Krikščionys turėtų
kartu melstis “Maldos savaitėj” (sausio 18-25),
Draugiškumo ir Šventosios Dvasios atėjimo die-
nomis, Didįjį Ketvirtadienį ir Didįjį Penkta-
dienį. Rekomenduojama bendra malda ir kito-
mis intencijomis, pvz. išprašyti krikščionių vie-
nybės, taikos ir socialinio teisingumo. Katalikai
taip pat gali ir net turi dalyvauti bendrose pa-
maldose tautinėse šventėse bei kitomis progom-
is. Tokių pamaldų tvarka turėtų būti pritaik-
yta visiems dalyviams, o liturgija nustatoma
pagal tai, kurioje bažnyčioje pamaldos yra lai-
komos. Romos Katalikų ir Stačiatikių Bažny-
čios turi tuos pačius sakramentus. Todėl, Baž-
nyčiai leidžiant, katalikams net patartina daly-

Senelis semia vandenį iš prūdo ir kibirais
neša girdyti dramblius. Jis pavargęs atsėdė.
Nepastebi, kaip klaunas prieina, maloniai į jį
pasižiūri, pakelia kibirus ir neša juos dramb-
liams. Staiga senelis pasigenda kibirų ir, pama-
tęs klauną, stengiasi jį pasivyti.

vauti Stačiatikių Bažnyčios sakramentuose.
Stačiatikiai taipogi gali dalyvauti sakramentuo-
se Katalikų Bažnyčioje. Kas liečia kitų krikš-
čionių bažnyčias, tai reikia atsižvelgti į jų
sakramentų supratimą. Sakramentų vartojimas
yra sujungtas su ta krikščioniška bendruome-
ne, kur tie sakramentai yra dalinami. Tai būtų
ženklas tos bendruomenės vienybės, tikėjimo
apeigų ir gyvenimo. Jeigu tos vienybės su bro-
liais, nepriklausančiais nei Katalikų nei Sta-
čiatikių bažnyčioms nėra, negalima kartu sa-
kramento vartoti. Bet sakramentai yra taip pat
malonės ženklai. Todėl Katalikų Bažnyčia gali
kai kuriais atvejais leisti tokiems broliams da-
lyvauti Katalikų Bažnyčios sakramentuose.

Vadovas pasirašytas tam sekretoriatui va-
dovaujančio kardinolo Bea ir sekretoriaus vys-
kupo J. Willebrands.

● Bendras Šv. Rašto vertimas

Paryžiuje jau atspausdintas ekumeninis šv.
Povilo laiško Romėnams vertimas. Išleido
“L'Alliance biblique universelle” ir “Les Edi-
tions du Cerf”. Tai yra didelio darbo pradžia,
būtent ekumeninio šv. Rašto vertimo, bendro
katalikams, protestantams ir stačiatikiams.
Vertėjai, kurių yra bent 100, vartoja geriausius
senus tekstus; yra sudarę ekumeninio vertimo
pagrindus, kurie gali būti pritaikyti vertimams
į kitas kalbas, ir yra paruošę plačius tiek kata-
likams, tiek protestantams priimtinus komen-
tarus. Po įvadu pasirašė pastorius Marc Boeg-
ner ir kardinolas J. M. Martin.

Reikia džiaugtis, kad prancūzai sugebėjo
pirmieji imtis tokio milžiniško darbo. Kitos
tautos — jų tarpe ir lietuviai — turėtų sekti jų
pavyzdžiu.

Kun. P. Dilys

Kitoj cirko dalyj vyras įsikarščiavęs taiko sviedinius į narvo rankeną. Tame narve sėdi negras virš vandens. Kai pataikys, negras ikris į vandenį. Prieina klaunas ir su negru apsieičia vietomis. Vyras dabar taiko sviedinius ne į narvą, bet į lauke stovintį negra, kuris tuos sviedinius pagauna ir su šypsena meta jam atgal. Pajusdamas, kad tarp negro ir klauno vystosi draugystė, vyras įpykęs pataiko sviedinį į narvo rankeną ir klaunas įkrenta į vandenį. Negras padeda jam išlipti ir drauge su nustebusiu dramblių girdytoju seka jį iš paskos.

Baltasis klaunas prieina prie palapinės, prieš kurią bilietų pardavėjas mosuoja lazda ir ragina žmones pirkti bilietus. Ignoruodamas jį, klaunas įeina į vidų. Ten ant scenos čigonė lipa į dėžę, o "magikas" uždaro ją ir ruošiasi perplauti pusiau. "Magikui" nematant klaunas apsieičia vietomis su čigone. Pastebėjęs tai "magikas" labai supyksta, bet klaunas pasitraukia.

Dabar jį seka jau trys: dramblių girdytojas, negras ir čigonė. Visi keturi įeina į cirko palapinę, kurioje vaikai žiūri į aukštai kabantį lėlių vaidinimą. Tos lėlės — du vyrai ir moteris. Apačioje Magnus virvėmis valdo tų žmonių judesius. Staiga klaunas pradeda valyti vieno berniuko batus. Jo trys sekėjai taip pat pradeda valyti vaikų batus. Vaikai juokiasi ir pradeda vieni kitiems valyti batus. Pamatęs, kad niekas į jo vaidinimą nebekreipia dėmesio, Magnus išiunta ir pradeda su didžiausiu iniršimu tampyti virves. Pamatę tai, negras su klaunu nuleidžia "lėles" ant žemės ir jas išlaisvina. Klauno sekėjų lydimi, vaikai išsiskirsto. Likęs vienas klaunas prisiriša prie virvių "lėlės" vietoj. Jis pakimba ore ir Magnus, žiauriai pasitenkindamas, jį pradeda tampyti. Įbėgę klauno priešai — vyras su sviediniais, bilietų pardavėjas ir magikas — pradeda jį daužyti, kiekvienas savo įrankiu: vienas su sviediniais, antras su lazda, trečias su piūklau. Iki lubų iškeltas klaunas raitosi iš skausmo; kraujas pasirodo ant jo baltos krūtinės. Jis baisiai surinka ir miršta.

Magnus, pasilikęs vienas, stebi lavoną, kabanti su išsėstom rankom tarp dviejų tuščių "lėlių" vietų. Įsiutęs vėl tampo siūlus, kad mirusio kūnas judėtų. Bet jis negali nematyti atlaidžios šypsenos, nupaišytos ant klauno lūpų.

Sekančią dieną cirkas jau keliauja į kita vietą. Pievoje sėdi trys žmonės. Negras ir čigonė padeda dramblių girdytojui skūstis. Pro šali pravažiuojančio cirko viename vežime sėdi Magnus ir liūdnei žiūri į veidrodį. Staiga jis pradeda daužyti savo veidą baltai.

Cirkas pravažiuoja, o pačiame jo gale prajoja baltas klaunas ant balto asilo.

Baltasis klaunas sutiko žmones, kurių gyvenimai buvo beprasmingi. Vienas jų vien tik dramblius girdė, kitas laukė, kol kas jį į vandenį įmes, o tretis buvo valdomi kito žmogaus, tarsi jie patys būtų ne žmonės. Klaunas apsieikitė su jais vietomis, o jie, nustebę ir pajutę kažką naujo, prasingesnio, pradėjo jį sekti.

Įsigydamas sekėjų klaunas taip pat išgijo priešų. Tie, kurie iki tol valdė jo sekėjus, dabar degė apmaudu ir kerštu. Klaunas tai suprato. Ir žinojo jis, kad, norint patraukti į savo pusę priešus, neužteks tik pasikeisti vietomis, bet reikės ir visiškai pasiaukoti. Ir jis tai padarė. Jo meilė žmogui neturėjo ribų. Jis paaukojo savo gyvybę dėl kitų žmonių.

Filmo užbaiga lyg ir nurodo, kad klaunas savo pasiaukojimu laimi savo didžiausią priešą. Bet kartu pasilieka paslaptis: kas tas baltai nusidažęs klaunas filmo gale — Magnus, prisikėlęs pirmasis klaunas ar dar kas kitas?

Toks buvo filmas, rodytas protestantų paviljone Pasaulinėje parodoje Niujorke. Jis laikomas kontraversiniu. Net ne visi protestantų paviljono komiteto nariai sutiko tą filmą rodyti. Kai kurie dvasiškiškai negalėjo priimti filmo, kuriame Kristus palyginamas klaunui. O panašumas tarp abiejų yra neabejotinai parodytas.

Šiuo metu filmas yra plačiai rodomas katalikų tarpe net rekolekčių metu. Dėl savo gilios prasmės jis palieka neišdildomą išpūdį.

Mirga Pakalniškytė

FILMUS SUGLAUSTAI VERTINANT

TO SIR, WITH LOVE. Sidney Poitier vaidina inžinierių, atvykusį į Angliją iš Pietų Amerikos salynų, kuris, negaudamas darbo savo srityje, turi užimti anglų kalbos mokytojo vietą prastame miesto kvartale. Jo mokiniai išdykę, nemandagūs ir visai nesidomi mokslu. Iš pradžių jam labai nesiseka, bet po kiek laiko jis pakreipia mokinius į gera. Puiki Poitier vaidyba. Mokinius vaidina neprofesionalai aktoriai, bet atlieka savo roles stebėtinai gerai. Filmą spalvotas. Labai geras suaugusiems ir jaunuoliams, bet netinka vaikams (plačiau žr. "Laiškų Lietuviams" lapkričio nr., 438 psl.).

THE TRIP. Peter Fonda vaidina televizijos reklamų režisorių, kuris, norėdamas save geriau pažinti, pasileidžia į L.S.D. "kelionę". Filmą nuobodus ir labai painus, kai bandoma iš-

SKAITYTŲJO ŽODIS

PSICHINIAI KŪDIKIŲ SKIRTUMAI

Prof. Vyt. Bieliausko straipsnis "Vyriškumo ir moteriškumo psichologija" (liepos-rugpiučio nr.) yra labai vertingas ir naudingas. Empiriniiais tyrinėjimais pagrįsti lyčių skirtingumai atskleidžia daugiau šviesos psichoseksualinėje srityje.

gauti norimus kaleidoskopinius psichodelinius efektus. Visuomenoje gaunasi vaizdas, kad filmas buvo sumestas iš sukarpytų likučių, neturinčių sąryšio nei su L.S.D., nei su filmu gamyba. Nėra jokio pasiteisinimo nei keliom lytinėm scenom. Filmas spalvotas. Prasto lygio suaugusiems, ir visai netinka jaunuoliams nei vaikams. (Paskirtas C kategorijon.)

TRIPLE CROSS. Christopher Plummer vaidina anglą Eddie Chapman, kuris Antrojo pasaulinio karo metu iš vagies pasidarė šnipu. Filmas kiek per daug ištestas. Spalvotas. Neblogas suaugusiems ir subrendusiems jaunuoliams, bet netinka vaikams.

THE 25th HOUR. Antrojo pasaulinio karo metu beklajojančio vengro ūkininko (Anthony Quinn) pergyvenimai atskleidžia paprasto žmogaus sunkumus nenormaliais laikais. Filmas spalvotas. Geras suaugusiems ir jaunuoliams bei subrendusiems vaikams.

TWO FOR THE ROAD. Šioj romantiškoj komedijoj modernios anglų poros (Albert Finney ir Audrey Hepburn) vedybinio gyvenimo portretas vaizduojamas jų atostogų atsiminimais. Šis spalvotas filmas gana geras suaugusiems ir subrendusiems jaunuoliams, bet netinkantis jaunesniems.

UP THE DOWN STAIRCASE. Filmas pastatytas pagal Bel Kaufmano populiarų to paties vardo romaną apie idealistės jaunos mokytojos (Sandy Dennis) pergyvenimus pradėjus mokytojauti Niujorko miesto mokyklų sistemoje. Filmas spalvotas. Labai puikus suaugusiems ir jaunuoliams, bet netinka vaikams.

Psichologijos enciklopedijoje rašoma, kad lyčių psichiniai skirtingumai pastebimi jau pirmųjų vaiko amžiaus metų pabaigoje arba antrųjų pradžioje. Jie pasireiškia skirtingomis emocijomis, kurios išplaukia iš kūdikio prigimties (Anlage). Vienoda motinos meilė skirtingai veikia berniuką ir mergaitę. Abu jie išei-

THE UPPER HAND. Prancūzų kriminalinis filmas apie sindikatą, kuris nori perimti aukso kontrobandos rinką. Įkalbėta angliškai. Suaugusiems šiaip sau, bet netinka jaunuoliams nei vaikams.

VALLEY OF MYSTERY. Standartinis nuotykių filmas apie lėktuvo katastrofą Pietų Amerikos džiunglėse. Filmas spalvotas. Patiks tiems, kurie mėgsta tokio pobūdžio nuotykius.

THE VIKING QUEEN. Šiame spalvotame epiniame filme per daug vaizduojamas nuogumas ir sadizmas. Prasto lygio, visai netinkantis jaunuoliams nei vaikams.

THE VISCOUNT. Neįdomus europietiškas bandymas kopijuoti James Bond nuotykius. Filmas spalvotas. Nieko ypatingo suaugusiems, bet jaunuoliams ir vaikams visai netinka.

THE VULTURE. Anglų gamybis filmas apie Kornvalyje vykdomus keistus eksperimentus ir neišaiškinamai paslėptas mirtis. Filmas nelabai pasisekęs. Menko lygio suaugusiems ir jaunuoliams; visai neleistinas vaikams.

WAIT UNTIL DARK. Audrey Hepburn vaidina šio įtempto filmo aklą heroję, kuri nekaltai iveliama į kriminalinius darbus. Alan Arkin, kriminalinis psichopatas, norėdamas paslėpti dėžutę svaigančių vaistų josios bute, sugalvoja komplikuoatą planą, kad ji net nesužinotų. Jos fotografas vyras tuo tarpu pašalinamas užduodant jam visokių darbų. Akloji visgi savo inteligencija ir igudusia klausia susigaudo situacijoje ir kriminalistus išduoda. Savo žanre filmas pasisekęs, tik netinkantis vaikams.

na jos pirmąją mokyklą su skirtingai nuspalvintais rezultatais. Berniuke pradeda skeistis narsumo, savo teisių saugojimo, atkaklumo pradai. Jam mokslas ne taip puikiai sekasi, ir motina turi su juo sunkumų. Mergaitė vystosi skirtingai. Motinos globoje ji jaučiasi labai saugi, patenkinta ir lengvai pasiduoda mokymui. Jaučiamas tamprus ryšys su motina, ir ji pradeda imituoti jos moteriškumą.

Kalbamame straipsnyje nieko neminima apie psichinius skirtumus ankstyvame vaiko amžiuje. Atrodo, kad jie nepagristi empiriniais duomenimis, ir kažin, ar iš viso tokie tyrinėjimai tame amžiuje viską apima. Meilė yra sritis, kurioje ne visi subtilumai yra prieinami empiriniams tyrinėjimams.

M. G.

SPALIO NUMERIS

Naujame žurnalo numeryje ("L. L.", spalio mėn.) iš karto akis labiau užkliūva už tokių temų: "Blogio vaizdavimas literatūroje", "Filmo menas ir bažnytinio atsinaujinimo įtaka", "Meilė gyvenimo ir literatūros šviesoje", "Akistata su Dievo marintu Altizeriu" ir kit. Puikūs keturi Alb. Baranausko eilėraščiai, rodo, kad jų autorius mūsų nūdieninės poezijos tikrai atneša naują, lietuviškai savą ir sodrų, bet niekieno šitaip neiliuotą žodį. Puslapinė V. Kašubos skulptūra metalo plokštelėje šį numerį iš karto padaro estetiškai patraukliu. Gražiai visumon dera ir Uosio Juodvalkio nuotraukos bei Z. Sodeikienės piešiniai.

Draugas, XI. 25

"IŠVADOS"

Aušra Barzdukaitė tėvų jėzuitų laikraštyje "L. L." klausia patarimo... tėvai jėzuitai atsako: jie nuvertina cenzorius, aukščiau stato žmogaus savijautą ir kelia reikalą persvarstyti bažnyčioje duotą priedą.

L. Bartus, "Naujienos", XI. 25

Tų "išvadų" autoriui norėtusi pasiūlyti dar kartą perskaityti "L. L." išvadas (spalis, 394 psl.). — Red.

FOTOGRAFIJOS IR ABSTRAKTAI

Šiandien "L. L.", jei turinio atžvilgiu liko maždaug tie patys, kaip buvo prieš 12 metų, tai iliustracijų ir menišku atžvilgiu labai nutolo ir nuo tėvynės ir nuo pačių lietuvių.

Maždaug prieš pusantrų metų esu pasiuntęs "L. L." vieną paveikslą "Visa Jo rankose", t. y. paveikslas, kuris primena kiekvienam, kad visa ne mūsų, bet jo (Aukščiausiojo) rankose.

Deja, šis paveikslas nerado vietos "L. L." Tvarkoj su manim — ne visa tinka, kas man atrodo, kad tiktų.

Iš tu, kurie tinka ir pritaikomi "L. L.", be-liko Alg. Kezio, S. J., fotografijos ir "abstraktai". Kas liečia Alg. Kezio, S. J., fotografijas, jos puikios... Deja,... daugelis nuotraukų nei su Tėvyne, nei su lietuviais nieko bendro neturi ir jų nereprezentuoja.

Kitas reikalas su "abstraktais"... jie mažą pasako menui, o lietuvybei absoliučiai nieko neduoda... Sakysime, paskutiniame (rugsėjo) nr. reprezentuojamas vienas "abstraktas" ištisa eile kūrinių... Deja, "L. L." reprezentuojamam abstraktizmui savo kūriniiais nepavyko pakilti net ligi mūsų liaudies menininkų...

Jurgis Juodis, Brooklyn

ATEITIN NEBIJANT PAŽVELGTI

"L. L." savo lapkričio mėn. laidoje tęsia gražiai pradėtą tradiciją skoningai iliustruoto žurnalo skiltyse nagrinėjant tuos religinius ir tautinius momentus, kurie šiuo metu pasaulyje yra aktualiausi. Žurnale jaučiama gyvoji ir ateitin nebijanti pažvelgti dvasia.

Dirva, XII. 4

PAŠAUKIMŲ REIKALU

Pašaukimų anketos daviniai (žr. "L. L.", rugsėjo nr.) atkreipia mūsų dėmesį į keletą svarbių dalykų. Jūsų padarytos išvados, man atrodo, labai taiklios. Dėl labai nedidelio atsakančiųjų skaičiaus bendras vaizdas gaunamas netikras. Pirmiausia, bendras nesidomėjimas dvasinių pašaukimų reikalu parodo, jog dar reikia padėti daug pastangų, kad lietuvių visuomenė galėtų suvokti to reikalo svarbą. "Laiškų Lietuviams" gal ir būtų uždavinys nuolat kelti šį reikalą, žiūrint į jį iš įvairių pusių, taip kad skaitytojai susidarytų teisingą vaizdą ir pradėtų pajusti vertę ir svarbumą dvasinių pašaukimų. Gal galima būtų naudotis gerais straipsniais ir anketų daviniais iš kitų žurnalų, jei mūsų tarpe nesiranda kas tuo klausimu rašytų (pvz. pasisakymais baigiančiųjų Kardinolo Dougherty aukštesniąją mokyklą, kurie parodo amerikiečių jaunimo nusistatymą pašaukimų atžvilgiu).

Daug gero galėtų padaryti kunigai parapijose per pamokslus, susirinkimus, rekolekcijas, studijų savaites gilesniam krikščioniškų tiesų pažinimui, Vatikano II nutarimų nagrinėjimui ir pritaikymui... Daugelyje tų darbų galėtų talkinti seselės, jei jos dirba parapijose.

Sesuo M. Bernadeta, Putnam, Conn.

1967 METŲ TURINYS

IVAIRŪS STRAIPSNIAI

Kaip jus paveikė frazė, kad "Dievas yra miręs"? — <i>Pasisakymai</i>	6
Ar Dievas yra miręs — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	8
Istorinės svarbos jėzuitų suvažiavimas (I ir II) — <i>Br. Markaitis, S. J.</i>	14, 60
Didžioji meilė (XII) — <i>A. Grauslys</i>	20
Viešpaties Tarno poema (I ir II) — <i>Vyt. Bagdanavičius, M.I.C.</i>	50, 100
Universitetų mūrai, sienos ir dvasia — <i>V. Skrupskelytė</i>	54
Jie mylėjo didžiąja meile (XIII) — <i>A. Grauslys</i>	62, 107
Vatikano suvažiavimas ir pasauliečių vaidmuo (I ir II) — <i>J. Raulinaitis</i>	92, 151
Antanas Petrikonis — simbolikas — <i>E. Gerulis</i>	104
Iš bokšto turi kalbėti žmogus — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	136
Kur mus nuves televizija... ir visa kita — <i>Vyt. Bieliauskas, Br. Markaitis, S. J., ir R. Viesulas</i>	138
Apie vaizdo kultūrą — <i>A. Liulevičius</i>	149
Apie vaizdų pramonę — <i>A. Liulevičienė</i>	150
Dviejų šventųjų meilės draugystė (XV) — <i>A. Grauslys</i>	158
Menas, kurs ves prie maldos — <i>St. Goštautas</i>	180
Meilės laišakai (XVI) — <i>A. Grauslys</i>	191
Rūpesčiu ir viltimi parašyta enciklika — <i>A. Liulevičius</i>	195
Psichologų rūpesčiai dėl laisvalaikio — <i>Prof. A. Sužiedėlis</i>	224
Laisvalaikį prašvilpti ar prasmingai praleisti — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	227
Tarnaujanti Bažnyčia — <i>P. Rabikauskas, S. J.</i>	234
Pasaulinėj parodoj su žmonėmis susitinkant — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	268
Meilės poezija (XVII) — <i>A. Grauslys</i>	280
Nuo Verdi "Rigoletto" iki J. Karnavičiaus "Gražinos" — <i>Ant. Nakas</i>	292
Apie dvasinius pašaukimus — <i>Pasisakymai</i>	312
Perskaičius anketos 54 atsakymus — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	313
Situacinė mūsų savijauta — <i>St. Yla</i>	323
Esu girdėjęs žemę šnekant su dangum (interviu) — <i>Pr. Gailius</i>	328
Tagorės meilės lyrika (XVIII) — <i>A. Grauslys</i>	341
Blogio vaizdavimas literatūroje — <i>St. Yla</i>	356
Filmo menas ir bažnytinio atsinaujinimo įtaka — <i>D. Lukienė</i>	361
Meilės ugdymas ir ugdymas meilei — <i>A. Grauslys</i>	366
Šalkauskis ir Dielininkaitis — pedagogai — <i>Dr. A. Ramūnas</i>	371
Komunizmo "laimėjimai" — <i>P. Pakalnis</i>	401
Meilės kilmė (XX) — <i>A. Grauslys</i>	414
Tebestovint kryžkelėje — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	445
Interviu apie Pasauliečių Kongresą — <i>Vysk. V. Brizgys, prel. J. Balkūnas, A. Sungailienė, A. Viliušis, Vyt. Vygantas</i>	447

AKIRAČIUS PLEČIANT

Lietuvių veiklos reprezentacija amerikiečių tarpe — <i>G. Sabataitis, S. J.</i>	30
Mūsų jubiliejiniai 1968 metai — <i>V. Kleiza</i>	75
Ką mums reiškia Kristus — <i>Vyt. Kasniūnas, E. Žiobrienė, kun. P. Dilys ir kun. A. Grauslys</i>	206
Kuo kaltas, kad nemoka gintis? — <i>Ponia M., A. Liaugminas ir J. Vaišnys, S. J.</i>	250
Ar kunigams bus leista vesti? — <i>M. Laukaitis ir K. Trimakas, S. J.</i>	298
Akistata su Dievo marintu Altizeriu — <i>dr. D. Jasaitis</i>	377

ATSINAUJINANČIOJ BAŽNYČIOJ

Papiežius ir spauda apie jėzuitus — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	28
Miesto parapija; naujo pobūdžio parapija — <i>A. L.</i>	29

Bažnyčios naujos įstaigos, Universitetai perduodami pasauliečiams, Žymiam teologui pasitraukus, Olandų katekizmas, Ieškant prasmės didmiestyje — <i>A. L.</i>	72
Abortas: kodėl Bažnyčia laikosi tvirtai — <i>A. L.</i>	129
Prieš diktatūrą Ispanijoje, Sugyvenimas tarp katalikų ir masonų	169
Dokumentai apie gimimų kontrolę — <i>A. L.</i>	252
Popiežius ir patriarchas — <i>B. K.</i>	350
Vyskupų sinodas — <i>A. L.</i>	427
Kardinolas pas raupsuotuosius — <i>P. Pakalnis</i>	475
Ekumeninės gairės, Bendras Šv. Raštas — <i>Kun. P. Dilys</i>	476

GYVENIMO ĮSMINTIS

Visų žmonių brolis (Karolis de Foucauld) — <i>A. Grauslys</i>	32
Pasisavinti prisikėlimo jėgą (apie atgailą) — <i>M. Quoist</i>	76
Dievas yra meilė — <i>Jaqueline Dupuy</i>	238
Pijaus XII bendradarbis — <i>Br. Krištanavičius, S. J.</i>	386
Šv. Pranciškaus Salezo dvasingumo mokslas — <i>A. Grauslys</i>	468

JAUNYSTĖS KRYŽKELĖS

Tamsu, tylu... ramu (miniatiūra) — <i>Gabrielė</i>	38
Tavo pirmoji cigaretė — <i>G. Ivaškienė</i>	80
Niekas tavęs nesupranta? — <i>G. Ivaškienė</i>	125
Ir vėl stovykla! — <i>A. Saulaitis, S. J.</i>	256
Ištiesiant artimui ranką — <i>A. Saulaitis, S. J.</i>	347
Kada gali savo tėvų neklausyti — <i>G. Ivaškienė</i>	383
Devynios savaitės Vokietijoje — <i>A. Pakalniškis</i>	428

PRIE ŠEIMOS ŽIDINIO

Kam reikalingi vaikams draugai — <i>G. Ivaškienė</i>	36
Minčių vinegretas apie vedybas — <i>Paruošė K. T.</i>	78
Ką daryti, kad negadintume savo vaikų — <i>Paruošė K. T.</i>	79
Kaip kalbėti — ir klausytis savo vaikų — <i>J. L. Felix</i>	122
Vaikų programos televizijoje — <i>L. Germanienė</i>	167
Tarpasmeninis žmogiškas artumas — <i>G. Sabataitis, S. J.</i>	211
Vaikų nuomonės apie suaugusius — <i>G. Juozapavičiūtė</i>	254
Apie homoseksualizmą — <i>G. Ivaškienė</i>	303
Pirmieji žingsniai mokyklon — <i>G. Ivaškienė</i>	346
Baisių baisiausia motina — <i>Paruošė P. Alšėnas</i>	384
Niekas taip nežaloja kaip neteisybė — <i>V. Šmaižienė</i>	430
Lietuviškas šeimų stilius — <i>St. Yla</i>	457

RAIDŽIŲ RINKTINĖS

Eilėraščiai — <i>Sesuo M. Jurgita</i>	18
Br. Railos "Laumių juosta" (rec.) — <i>A. Rūta</i>	41
Eilėraščiai — <i>M. Viltis</i>	58
Jauskis kaip namie (feljetonas) — <i>J. Ignatonis</i>	70
Jankutės "Danutė stovyklauja" (rec.) — <i>B. Mažeikienė</i>	85
Eilėraščiai — <i>I. Švabatė-Gyliienė</i>	112
Kviklio "Mūsų Lietuva" (rec.) <i>Br. Krištanavičius, S. J.</i>	121
Pastabos apie Maceinos "Dievo Avinėlių" — <i>V. Pupinis, S. J.</i>	122

Ivaškienės "Baltasis stubras" (rec.) — <i>D. Staniškienė</i>	170
Iš dabarties jaunimo poezijos (eil.) — <i>Sesuo M. Eucharista, M. Pakalniškytė, T. Pautieniūtė, L. Šveždaitė, I. Petravičiūtė ir A. Tijūnelis</i>	163 - 165
Dievo Motinos kančia (eil.) — <i>Ch. Pegui</i>	188
Šviesos šešėliai tamsoje (feljetonas) — <i>J. Ignatonis</i>	202, 245
J. Girmiaus "Idealas ir laikas" (rec.) — <i>K. Trimakas, S. J.</i>	212
"Laiškai Lietuviams" neteisingai kaltinami — <i>Redakcija</i>	215
Eilėraščiai — <i>D. Sadūnaitė</i>	232
Religinė poezija iš Lietuvos — <i>Mažoji Sesuo</i>	237
P. Naujokaičio "Žydinčios dienos" (rec.) — <i>D. Bindokienė</i>	257
Knygos atostogų skaitymui — <i>A. Liulevičius</i>	258
Bachas: Mišios H-moll (eil.) — <i>V. Mykolaitis-Putinas</i>	278
Eilėraščiai apie meilę — <i>Rilke, Rimbaud, Heine, Puškin, Kozulis</i>	281 - 290
Vl. Ramojaus "Kritusieji už laisvę" (rec.) — <i>D. Kučėnienė</i>	305
Savos širdies dainas kuždėti (eil.) — <i>Nerima Narutė</i>	326
E. Guerry "Pilnutinis Kristus" (rec.) — <i>A. Grauslys</i>	351
Pavėjui plauks triukšminga rugiapiūtė (eil.) — <i>A. Baranauskas</i>	364
J. Kosinskio "Nudažytas paukštis" (rec.) — <i>N. Jankutė</i>	381
Nevaisingoji žemė (eil.) — <i>T. S. Eliot</i>	410
Augiaus monografija (rec.) — <i>V. Ramonis</i>	432
II Vatikano susirinkimo dokumentai (rec.) — <i>kun. V. Zakaras</i>	433
Eilėraščiai — <i>K. Gaidžiūnas</i>	458
K. Bradūno "Sonatos ir fugos" (rec.) — <i>J. Gliauda</i>	460
Kalėdų diena (eil.) — <i>A. Gedėo</i>	466

SIELOS LABIRINTAI

Užmaskuotos nesugyvenimo priežastys šeimoje — <i>prof. A. Liaugminas</i>	114
Naujieji atradimai vyriškumo ir moteriškumo psichologijoje — <i>prof. V. Bieliauskas</i>	294
Apsisprendimo elgsena ir laisvė — <i>prof. Vyt. Bieliauskas</i>	422

EKRANO MIRGESYS

Filmus suglaustai vertinant	42, 88, 130, 171, 218, 263, 307, 352, 395, 439,	477
Georgy Girl — <i>D. Lukienė</i>		87
Is Paris burning — <i>D. Lukienė</i>		130
A Man for All Seasons — <i>D. Lukienė</i>		218
Blow-up — <i>D. Lukienė</i>		263
A Man and A Woman — <i>D. Lukienė</i>		352
Blow-up skirtingai vertinamas — <i>Redaktorius</i>		394
To Sir With Love — <i>D. Lukienė</i>		438
Arabesque — <i>D. Lukienė</i>		438
The Parable — <i>M. Pakalniškytė</i>		476
GYVENIMUI TEKANT	2, 46, 90, 133, 178, 222, 266, 310, 354, 398,	442
IŠKARPOS IŠ ANAPUS	35, 82, 126, 172, 216, 259, 300, 348, 391, 434,	473
SKAITYTOJO ŽODIS	40, 86, 132, 176, 220, 262, 308, 393, 437,	478
SPAUDOS APŽVALGA		406, 454

"Laiškai Lietuviams", Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas.
 Vyriausias redaktorius — Kęstutis Trimakas, S. J.

ANKETA
APIE
BENDRAVIMĄ
SU
TAUTIEČIAIS
OKUPUOTOJ
LIETUVOJ

Spaudos puslapiuose turi ataidėti visi svarbieji visuomenės rūpesčiai. Vienas tokių didžiųjų išievių lietuvių rūpesčių šiuo metu liečia bendravimą su okupuotos Lietuvos tautiečiais. Čia kai kas yra aišku, kai kas miglota, kas turėtų būti aštresniu galvojomu tiksliau nubrėžta, kaip mes galėtume su savo tautiečiais bendrauti, tais ryšiais nepakenkdami, bet juos panaudodami Lietuvos išlaisvinimui. Prašome savo atsakymus pasiųsti iki 1968 metų sausio 25 d. "Laiškų Lietuviams" redakcijai (jie gali būti ir be parašo).

1. Ar su lietuviais, gyvenančiais Lietuvoje, mes galime ir turime bendrauti, palaikyti kokius nors ryšius?
2. Kaip bendrauti (bendravimo ribos ir plotmė; du kraštutini numai)?
3. Kokia iš to nauda, koki gali būti pavojai?
4. Kaip vertinate šiuos faktus: kalbėjimasis su atvykusiais iš Lietuvos profesoriais, menininkais, žurnalistais, sportininkais; dalyvavimas lietuvių menininkų koncertuose, parodose; krepšininkų išvyka?
5. Ar peiktini tie lietuviai, kurie atvykusius iš Lietuvos sovietų paviljono pareigūnus lietuvius stengėsi supažindinti su mūsų kultūrine veikla, parodė mūsų jaunimo stovyklas ir kt.?
6. Ar galimi (leistini) tik pavieniai ar ir grupiniai susitikimai su lietuviais?
7. Ar mūsų kova turi būti pirmoje vietoje nukreipta prieš rusus okupantus, ar prieš komunistus? Pavyzdžiui, ar yra didesnis mūsų priešas nekomunistas rusas, ar komunistas lietuvis? Kaip žiūrėti į tuos lietuvius, kurie priklauso komunistų partijai?
8. Ar iš Lietuvos atvykusių lietuvių koncertuose bei kituose viešuose pasirodymuose geriau stengtis išvengti politinių kalbų bei išsireiškimų, ar geriau visuomet priminti Lietuvos pavergimą? Kodėl?
9. Kaip vertinate Clevelando 1966 I. 22-23 veiksnių nutarimą "ribotis privačiu bendravimu"?
10. Pasigirsta nuomonių, kad pirmiausia turėtų būti siekiama Lietuvai atgauti satelitines komunistinio krašto teises. Kaip tai atsilieptų į mūsų kovą už Lietuvos laisvę?
11. Kai kurie asmenys siūlo sudaryti komisiją ryšiams su tautiečiais Lietuvoje svarstyti. Ar, Jūsų nuomone, tokia komisija būtų naudinga? Jei taip, kokiais pagrindais ta komisija turėtų būti sudaryta?

NAUJO
MIŠIOLO
IR KITŲ
LEIDINIŲ
REIKALU

Jaučiu didelio malonumo galėdamas pranešti viso pasaulio lietuviams, kad jau išspausdintas ir netrukus bus atiduotas tikintiesiems naudotis pilnas kasdieninis mišiolas lietuvių kalba. Tokia pilna mišiolio laida yra pirmoji mūsų kalbos istorijoje. Mišių giedamoms dalims yra gaidos. Pabaigoje yra maldu ir giesmių rinkinys. Šį didelį darbą atliko lietuviai jėzuitai tėvai: Bronius Krištanavičius ir Anicetas Tamošaitis, talkinami kitų lietuvių jėzuitų.

Prieš kelis mėnesius išspausdintas apeigynas. Ir mišiolio ir apeigyno tekstai yra aprobuoti Liturginės Tarybos Romoje. Tik šie tekstai yra autentiški ir negalima vartoti kieno kito pagamintų ar pasigamintų tekstų.

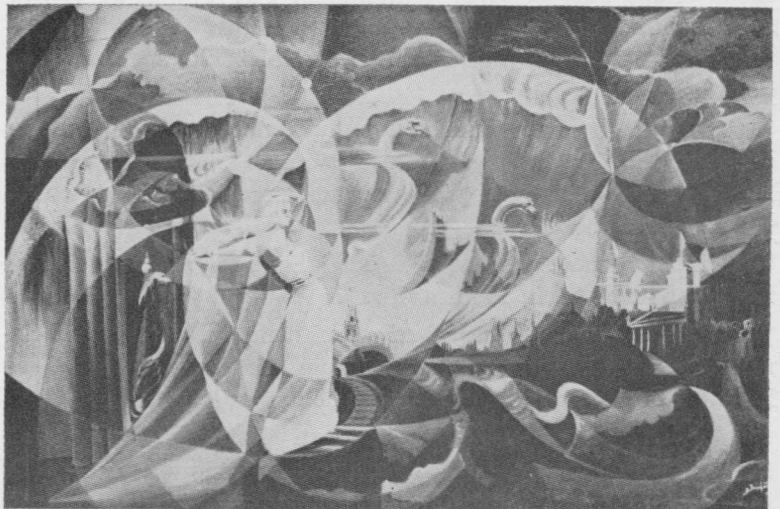
Mišiolio ir apeigyno spausdinimo išlaidas užmokėjo lietuviai Tėvai Jėzuitai. Kadangi mišiolio didelį skaičių teks atiduoti jaunimui už Amerikos, kurie nepajėgs užsimokėti jo savikainos, kadangi apeigyno spausdinimas kainavo daugiau, negu bus gauta atgal jį platinant, prašau lietuvius šį istorinį darbą paremti savo aukomis, siunčiant jas lietuviams Tėvams Jėzuitams Chicagoje.

Po Vatikano II Visuotinio susirinkimo lietuviai ne tik neatsilikome nuo kitų tautų, o daugelį net aplenkėme, paruošę savo kalboje mišiolą, apeigyną, išvertę Visuotinio Susirinkimo nutarimus. Pačioje Lietuvoje rusų valdžia leido išspausdinti ribotą kiekį apeigyno, kelis šimtus kopijų pasiuntė užsienio lietuviams, o Lietuvoje bažnyčios jį gavo tik praėjusią vasarą, gi laisvai jo gauti negali net kunigai. Mišiolio ir Visuotinio Susirinkimo nutarimų vertimų Lietuvoje dar neturi ir Dievas žino, kada turės. Mokėjime naudotis laisve ir savo kalbos teisėmis. Šiuos tris leidinius, mišiolą, apeigyną ir Visuotinio Susirinkimo nutarimus, privalėtų turėti kiekvienas lietuvis. Tokie leidiniai mūsų kalboje yra pirmą kartą ir liks laisvo pasaulio lietuvių religinės ir tautinės kultūros paminklais.

Tikiuosi, kad kartu su manim visi lietuviai reiškia dėkingumą lietuviams Tėvams Jėzuitams, prof. kun. P. Dambrauskui ir visiems, kurie savo darbu prisidėjo šiais trimis leidiniais praturtinti mūsų religinį ir tautinį gyvenimą.

Vyskupas Vincentas Brizgys

PAVEIKSLŲ
ALBUMAS

Tėvynės auksinio, 50 metų, jubiliejaus ir jos 717 gimimo proga lei-

džiamas dail. Jurgio Juodžio paveikslų albumas "Tautos keliu". Paveiksluose vaizduojamas Lietuvos gyvenimas su džiaugsmiais, vargais, laisve ir spauda — nuo jos išikūrimo iki šių dienų. Paveikslai — pilnose ir 6 paskirose spalvose. Paveikslų albumo kaina \$7.00. Iš anksto užsisakant — \$5.00. Užsisakyti galima šiuo antrašu: Jurgis Juodis, 133 Hemlock St., Brooklyn, N. Y. 11208.

RAŠINIO KONKURSAS APIE PERMAINAS BAŽNYČIOJ

Antrasis Vatikano susirinkimas pravėrė Bažnyčios duris visokioms permainoms, kurios vienus džiugina, kitus sukrečia. "Laiškų Lietuviams" redakcija nori suteikti progą visiems pasisakyti, kaip tos permainos juos paveikia. Todėl skelbia rašinio konkursą tema "Kaip aš vertinu tai, kas šiais laikais dedasi Bažnyčioj". Vertinant atsiųstuosius rašinius bus atsižvelgiama į jų faktiškumą bei asmeninį nusistatymą.

Rašinys (straipsnis, beletristinis vaizdelis ir kt.) turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir išsiustas kartu su atskirame vokelyje įdėta tikrąja autoriaus pavarde bei adresu "Laiškų Lietuviams" redakcijai, 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636, U.S.A. Konkurso terminas — 1968 m. vasario 1 d. (pašto antspaudo data). Atsiųsti rašiniai tampa žurnalo nuosavybe ir gali būti jame spausdinami. Vertinimo komisiją sudaro: Aloyzas Baronas (pirm.), kun. Vytautas Bagdanavičius, M.I.C., Jonas Bagdonas, Dalia Kučėnienė ir Florentina Kurgonienė. Skiriamos premijos: I — 100 dol., II — 50 dol. ir III — 25 dol. Premijoms 100 dol. jau yra įteikęs V. Kuliešius.

KONKURSAS JAUNIMUI

Įdomu taip pat žinoti, ką gi mūsų jaunimas galvoja apie permainas Bažnyčioje. Verta ir jiems patiems apie tai pasvarstyti. Todėl ta pačia tema skelbiamas rašinio konkursas jaunimui, ne vyresniam kaip 20 metų amžiaus (siunčiant rašinius, pažymėti "jaunimo konkursui"). Skiriamos dvi premijos: I — 50 dol. ir II — 25 dol.

LEIDĖJŲ PADĖKA

"Laiškų Lietuviams" leidėjai Tėvai Jėzuitai yra dėkingi visiems, kurie parėmė žurnalo leidimą finansine auka. **10 dol.** aukojo kun. J. Peck (Pa.). **7 dol.** aukojo kun. K. Žemaitis (Cleveland); **po 6 dol.** aukojo J. Sungaila, J. Mališka (Kanada); J. Bičiūnienė, L. Stonikas, A. Česnakavičienė (Čikaga); V. Budrecki (N. Y.); kun. dr. P. Ragažinskas (Texas); **4 dol.** aukojo J. Vėžys (Čikaga); **po 3 dol.** aukojo O. Vaitas (Mich.); E. Pažėra (Kalifornija); J. Gataveckas (Kanada); **po 2 dol.** aukojo G. Vindašienė, P. Lukoševičius (Kanada); G. Biskis, E. Rukuiža, A. Liaugaudas (Illinois); A. Lauraitis, V. Krikščiūnas, O. Vyšniauskienė (Cicero); T. Sakas (Mich.); P. Mikšys (Ohio); J. Juodis (N. Y.); A. Razutis, P. Raulinaitis (Kalifornija); L. Senutienė (Brockton); L. Raslavičius, I. Jacinavičius, A. Brazdys, F. Greciutė, K. Beiga, K. Juškevičius, K. Stravinskas, A. Baradas, F. Tallat-Kelpša, T. Aquiar (visi iš Čikagos).

ADMINISTRACIJA PRANEŠA

Skaitytojų patogumui "L. L." administracija laikosi tokios tvarkos: skaitytojams žurnalo prenumerata pratęsiamą automatiškai, nebent jie iš anksto praneša administracijai žurnalo nebesiuntinėti arba jį siuntinėti tik 1967 m. Už 1967 (ir ankstyvesniųjų) metų prenumeratą dar neužsimokėję skaitytojai prašomi atsilyginti. Taip pas pageidaujame, kad ir už 1968 metus būtų užmokama metų pradžioje.